Leto VII., št. 11 („Jutro“ XV., št. 58 a) Ljubljana, ponedeljek 12. marca 1934 Ponovitev posnetka Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Šelenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica št. 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naroča se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.-, po raznašalcih dostavljena Din 5.- mesečno.

Uredništvo:
Ljubljana: Knafljeva ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Proračun finančnega ministra odobren

Včeraj je Narodna skupščina po celodnevni razpravi odobrila tudi v podrobnostih proračun finančnega ministrstva — Danes je na dnevnem redu proračun zunanjega ministrstva

Beograd, 11. marca. p. Današnja seja Narodne skupščine je bila posvečena razpravi o proračunu finančnega ministrstva. Razprava je bila ves dan zelo živahna in so v njo posegli tudi poslanci dravske banovine gg. dr. Bogumil Vošnjak, Anton Cerer, Anton Klinc, Jakob Zemljič, Dako Makar, Vekoslav Spindler in Ivan Lončar, ki so opozarjali na razna pereča vprašanja in zlasti obširno govorili o izvajanju davčne prakse v dravski banovini, poudarjajoč škodljive posledice sedanjega načina prisilnega izterjevanja javnih bremen in zahtevali temeljite reforme. Ob koncu debate je finančni minister obljubil, da bo upošteval izražene želje, nakar je Narodna skupščina proračun finančnega ministrstva odobrila.

Jutri pride na dnevni red proračun zunanjega ministrstva, nakar bo sledila še razprava o proračunu ministrstva za telesno vzgojo ter proračuni dohodkov, rezervnih kreditov, pokojnin in invalidnine, državni dolgovi in naposled finančni zakon. Računajo, da bo podrobna razprava v celoti končana do torka in da bo v torek popoldne zaključeno glasovanje o celotnem proračunu. Največje zanimanje vlada za ekspoze zunanjega ministra g. Jevtića, zlasti v diplomatskih krogih, in so že vsi beograjski diplomati najavili, da bodo prisostvovali tej seji skupščine.

Finančno ministrstvo

Poslanci iz dravske banovine zahtevajo reformo in omiljenje davčne prakse

Beograd, 11. marca. p. Narodna skupščina je danes razpravljala o proračunu finančnega ministrstva. Finančni minister ni podal nikakega ekspozeja o resornem proračunu, ker je o smernicah naše finančne politike obširno govoril že ob pričetku načelne debate o proračunu. Zato sta obsegali obe današnji seji Narodne skupščine le govore cele vrste narodnih poslancev, ki so se podrobno bavili z našo davčno prakso, s trošarinskimi in drugimi davčnimi vprašanji.

Narodna skupščina je pričela zasedati kmalu po 8. uri zjutraj. Prvi je povzel besedo nar. posl. Nikola Marković (JNS), nakar je govoril nar. poslanec dr. Bogumil Vošnjak.

Posl. dr. B. Vošnjak

Nar. poslanec **dr. Bogumil Vošnjak** je govoril predvsem o vprašanju vojne odškodnine za severozapadno bojišče. To vprašanje se rešuje že 14 let in še vedno ni rešeno. Navedel je tudi pismo, naslovljeno na predsednika vlade Uzunovića, ki se glasi: »Volilci slovenjegraškega sreza protestirajo proti temu, ker vojna odškodnina za severozapadno bojišče doslej še ni bila izplačana. Glede vojne odškodnine je treba postopati enakopravno napram vsem Jugoslovenom. Avstrija je v svojih obmejnih krajih to vprašanje že davno likvidirala. Tudi politična konsolidacija v naših obmejnih krajih je odvisna od te naše zahteve.« Pismo je pisal slovenjegraški občinski predsednik Verdnik. Poslanec je poudaril, da je vprašanje vojnih odškodnin izredno velike važnosti ne le za Slovenjgradec, marveč tudi za vso njegovo širšo okolico. Njegova likvidacija je potrebna tudi iz nacionalno-političnih razlogov, saj sovražni elementi baš v slovenjgraškem srezu izrabljajo to zadevo v svoje protidržavne namene. Že bivši predsednik vlade dr. Srškić je obljubil, da bo to vprašanje uredil. Vojne odškodnine bi se lahko likvidirale z oddajo obveznic, kar nedvomno ne bi škodovalo niti državi, niti njenemu gospodarstvu. V upanju, da bo finančni minister ugodno rešil to zahtevo prizadetega prebivalstva, je poslanec dr. Vošnjak izjavil, da bo glasoval za proračun.

Nato so govorili narodni poslanci Miljutin Pešič (JNS), Alojzij Pavlič, dr. Dragutin Kraljević (JNS) in nar. poslanec Anton Cerer, ki je v svojem govoru izvajal:

Posl. Anton Cerer

Finančnemu ministru, ki se že pet mesecev bori za uravnoteženje državnega proračuna za poslovno leto 1934-35, nikakor ne moremo zavidati njegovega položaja. Z izredno žilavostjo je kljub vsemu odporu finančnega odbora Narodne skupščine proti zakonu o neposrednih davkih, taksah in trošarinah branil svoje stališče in končno prepričal člane finančnega odbora, da mora narod doprinesti nove žrtve za uravnoteženje proračuna in tako postaviti naše narodno gospodarstvo na trdne temelje. Zastavil je vse svoje velike finančne strokovne sposobnosti, svojo trdno doslednost in svoje nezlomljive energije v službo države. Tudi Narodna skupščina je imelo dovolj razumevanja, da je pristala na vse, kar se je od nje zahtevalo v svrho ureditve državnih financ. Narodu so bila naložena nova težka bremena in skoraj je treba dvomiti, da jih bo mogel prenesti. Zato je sedaj dolžnost finančnega ministra in vse kr. vlade, da podpreta naše gospodarstvo in ustvarita vse možnosti in pogoje, da bodo mogli davčni obvezniki izpolniti svoje finančne obveznosti napram državi. Največja napaka bi bila, če bi finančni minister sedaj počival na lovorjevem vencu svoje zmage in z vso rigoroznostjo in brezobzirnostjo terjal od naroda davke in druge dajatve. Neizbežno bi to izzvalo gospodarsko propast vsega naroda. Treba je točno premisliti, kdaj je primerno davčnega obveznika prisiliti k plačilu in kdaj je prav, da se napram njemu izvajajo zakonska določila z vso strogostjo. Od elastičnosti in uvidevnosti davčnih organov je v veliki meri odvisen finančni efekt, ki naj se doseže z novimi bremeni, ne da bi se prekinil gospodarski razvoj vsega naroda. Zakon se mora napram vsem enako izvajati. Davčna morala se mora dvigniti mnogo višje, nego je danes. Zakon ne sme veljati samo za finančno slabe, marveč predvsem tudi za take, ki so bili doslej favorizirani in ki so jim oblasti doslej prizanašale.

Govornik je poudaril, da je v naši državi še nekaj virov, ki niso izčrpani in ki bi jih bilo treba tudi obdavčiti. Znano je, da so nekatera podjetja znižala svojim nameščencem prejemke ter tako povzročila še večjo socijalno bedo, na drugi strani pa povišala cene svojih izdelkov. Naravno je, da so si take brezvestne tvrdke in družbe na dva kraja povišale svoje dobičke. Poleg tega so v svojih podjetjih namestila juriste, ki nimajo druge dolžnosti, kakor da vodijo dvojno knjigovodstvo: eno za podjetje, drugo za državo. Razlika med računi je tolika, da je država vselej oškodovana za milijonske zneske. In končno je v takih podjetjih po večini naložen tuji kapital, zaradi česar gredo vsi dobički, pridobljeni na račun države, konzumentov in delavcev, v tujino v korist tujcev.

Govornik je konkretno navedel tudi primer družbe »The Central European Mines Ltd« v Mežici, ki eksploatira mežiški rudnik. Za Avstrije je imela ta rudnik v rokah tako zvana »Bleiberger Bergwerk-Union«, ki je l. 1912 plačala za svoje podjetje na davčni osnovi, ki je v Avstriji še izpred predvojnih časov ostala neizpremenjena, 153.462 kron davkov, l. 1918 pa celo 230.000 kron. Angleško podjetje pa je leta 1926 plačalo le 267.677 Din davkov, čeprav je produkcija v rudniku znašala 9600 ton svinca. Tvrdka bi morala plačati glede na svojo produkcijo najmanj 4 milijone dinarjev pridobnine. L. 1925 je bila ocenjena vrednost podjetja na 90 do 100 milijonov dinarjev. Rudnik dela danes v polnem obsegu, tako da morajo rudo izvažati celo v tuje topilnice, ker mežiške ne zmorejo vsega dela. Produkcija dosega letno vrednost 150 miljonov dinarjev. Če se od tega zneska odbijejo mezde in plače ter drugi stroški, ki znašajo skupno okrog 60 do 70 milijonov dinarjev, ostane čistega dobička približno 80 milijonov dinarjev! Že l. 1926 se je uvedla preiskava in bi bilo potrebno, da finančni minister prouči njene rezultate. Vsa javnost zahteva, naj se določi posebna komisija, da preišče to afero. Sicer pa ta afera ni osamljena. Finančni minister ima moč, da v korist države in v obrambo narodnih interesov prisili to in slične družbe, da točno izvršijo svoje finančne obveznosti napram državi. Finančni minister je čestokrat sam naglasil, da je potrebno dvigniti davčno moralo. Če bo poskrbel, da bodo zakoni enaki i za siromake i za milijonarje, mu bo narod hvaležen, poslancu se bo kot narodnemu zastopniku lahko zagovarjati pred svojimi volilci.

Narodni poslanec Cerer je ob zaključku izjavil, da bo glasoval za proračun.

Naslednja govornika sta bila Dragotin Perko in Milivoj Isaković (oba JNS).

Posl. Jakob Zemljič

Nar. poslanec **Jakob Zemljič** je v svojem govoru najprej izrazil zadovoljstvo, ker je bil proračun za prihodnjo poslovno dobo ponovno znižan. S takim proračunom so zadovoljni, je dejal, tudi moji volilci v najsevernejšem srezu naše države, vendar pa imajo nekatere pomisleke, želje in pritožbe glede davkov in drugih vprašanj, ki se tičejo zlasti bližnje državne meje. V ljutomerskem srezu je prebivalstvo razdeljeno predvsem na kmete, male obrtnike, viničarje in ponekod tudi na male mestne ljudi. Vsi ti stanovi so tesno vezani drug na drugega in se borijo sedaj z veliko bedo. Naš kmet svojih pridelkov danes ne more nikakor več vnovčiti, če jih noče prodati po smešno nizkih cenah, s katerimi ne more kriti niti pridelovalnih stroškov. Za vse, kar prodaja, ne dobi niti toliko, da bi redno plačeval svoje davke, obleko in družino, plačeval posle in delavce. Če je imel v prešnjih letih kake prihranke, jih je sedaj že davno porabil. Če pa je še kdo izmed naših kmetov tako srečen, da ima kaj denarja v enem ali drugem denarnem zavodu, ga danes ne more dvigniti, ker so denarni zavodi sedaj v velikih denarnih težavah in ne morejo izplačati niti najmanjših vlog. Davčna uprava pa vložnih knjižic ne sprejema za plačilo davkov. Nasprotno, z vso strogostjo rubi živino, poljske pridelke, orodje itd. Vse drugo pa, kar mora naš človek kupovati, je še vedno tako drago, kakor v prejšnjih najboljših letih. Kljub temu plačujejo ljudje v mojem srezu 95 odstotkov vseh naloženih davkov. Novih bremen pa naši davkoplačevalci absolutno več ne prenesejo in zato opozarjam vlado in finančnega ministra, naj podeželskega človeka ne obremenita več z novimi davki ali taksami. Vsako novo breme bi pomenilo zanj propast, z njim pa morajo propasti tudi vsi ostali stanovi, kajti še vedno velja narodna prislovica: Kar na svetu živi, vse kmet redi!

K trgovinskim pogajanjem s sosednimi državami, je nadaljeval nar. poslanec, naj se pritegnejo tudi naši domači strokovnjaki, ki gospodarske razmere poznajo, V vseh panogah našega državnega gospodarstva naj se prične izvajati najstrožja štednja, vsaka tudi najmanjša korupcija pa naj se z vso strogostjo kaznuje. Če bo vlada postopala tako, je v resnici pričakovati, da se bo našemu narodu zopet povrnilo blagostanje.

V obmejnih krajih imamo tudi mnogo posestnikov dvolastnikov, ki imajo svoja posestva na obeh straneh Mure. Ti dvolastniki se smatrajo kot dvolastniki v širšem pomenu besede ter jim zato carinske oblasti ne dovoljujejo prevažati njihovih izdelkov, ne da bi plačali carine. Za vsak posamezen prevoz si morajo preskrbeti s predpisanimi prošnjami posebne priznanice. Poleg tega zahtevajo carinske oblasti v Gornji Radgoni, da morajo prevažati vse svoje blago preko mostu v Gornji Radgoni in ne z bližnjimi brodovi, čeprav morajo napraviti vsakokrat po 10 do 18 km dolge ovinke. Samo carinske priznanice stanejo za vsakokratni prevoz blaga 15 do 40 Din. Ljudstvo se zaradi tega seveda upravičeno razburja. Toda obenem se zaveda svojih državljanskih dolžnosti in zvesto sledi režimu, predstavniku šestojanuarske politike, kar je dokazalo tudi pri poslednjih občinskih volitvah, in zaradi česar upa, da bo vlada izdala potrebne odredbe glede obmejnega prometa prizadetih dvolastnikov. Zlasti želi, da bi se dovolil prevoz blaga po brodu pri Lutvercih in na Meleh. Promet preko teh dveh brodov bi tudi ne pomenil nikake obremenitve obmejnega nadzorstva, saj sta že tako pri obeh brodeh postavljeni stalni straži. Prav tako so dvolastniki tudi v pogledu tihotapstva stalno pod nadzorstvom. V ostalem bi bilo treba tihotapce iskati kje drugje, ne pa med našimi dvolastniki. Slične razmere vladajo tudi na meji severno od Drave.

Finančni minister in kr. vlada naj s takim postopanjem pristojnih obmejnih organov našemu ljudstvu ne jemljeta vere in ljubezni do države. Saj je dovolj žalostno že to, da segajo naši nasprotniki onstran meje po naših zemljiščih in tako še vedno gradijo svoj most do Jadrana. Dan za dnem se dogaja, da kupujejo Avstrijci na našem ozemlju posestva. Le v najnovejšem času so tujci samo v ljutomerskem srezu kupili 7 lepih vinogradov. In to ni zgolj naključje, marveč organizirano nakupovanje naše zemlje, da bi se potem lahko reklo: »Glejte, vsa bivša Štajerska je naša last in ne last onih, ki danes vladajo na tej zemlji!« Zaradi tega bi bilo potrebno, da se vse kupne pogodbe, ki so jih sklenili Avstrijci na našem ozemlju, revidirajo, da ne bi naša zemlja ob naši severni meji zares prešla v last tujca. Potrebno bi tudi bilo, da se obnovi 50 km širok obmejni pas, v katerem bi noben tujec ne smel pridobiti zemljiške lastninske pravice. Da posežemo po takih obrambnih sredstvih, nam narekujejo naše dolžnosti do države in naroda. Tudi nar. poslanec Zemljič je ob zaključku izjavil, da bo glasoval za proračun.

Posl. Anton Klinc

Nato je govoril nar. poslanec Ant. Klinc. ki je v svojem govoru prav tako opozarjal finančnega ministra in kr. vlado na bedno stanje našega kmeta zlasti v novomeškem in metliškem srezu. Mali trgovci in obrtniki v teh dveh srezih so na zaostalih davkih že tako zelo zadolženi, da jih to tira naravnost v obup. Eksekucije stvarno ne koristijo ne državni blagajni, niti prizadetim davkoplačevalcem, ker so eksekucijski stroški tako veliki, da požro skoraj ves izkupiček dražbe. Zaradi tega je govornik navedel tri zahteve, v smislu katerih naj finančni minister da nova podrobna navodila vsem podrejenim finančnim organom. Te zahteve so: 1. da ne bi davčni obvezniki, ki nimajo potrebne plačilne sposobnosti, plačali davkov potom eksekucije; 2. da se davčne oblasti v ta namen informirajo o davčni sposobnosti davčnih obveznikov pri občinskih oblasteh, pri občinskih predsednikih ali kako drugače; 3. da se da denarnim zavodom možnost, da izplačajo vloge vsaj v manjših zneskih.

Izjavil je, da bo glasoval za proračun.

Za njim so se oglasili k besedi nar. posl. Arandjel Savić, Alija Selimanović, Jevtinije Popović, Jovan Mitrović in Dušan Ivančević (vsi JNS). Za temi sta zopet nastopila dva narodna poslanca iz dravske banovine, in sicer Jakob Zemljič in Dako Makar.

Posl. Dako Makar

Nar. poslanec **Dako Makar** je govoril predvsem o bedi v metliškem srezu, ki je prej v savski banovini spadal med tako zvane pasivne kraje. Sedaj je finančni minister našel priliko, da je ta srez izločil iz vrste pasivnih krajev. zaradi česar se je njegov gospodarski položaj še bolj poslabšal. Mnogi so govorili in še govore o bedi svojih krajev, jaz pa, je dejal poslanec Makar, bi prosil, da bi g. finančni minister in tudi vsi ostali člani vlade sami pogledali, kakšna je beda v naših krajih. Če bi si ogledali ta naš kraj, bi pripoznali rek: Če nihče ničesar ne da, ne more ničesar zahtevati!

Razmere pri nas so naravnost obupne. Narod nima niti za krompir in moko, nima tako rekoč ničesar. Zato je predvsem potrebno, da finančni minister odredi podrejenim organom, naj z našim ljudstvom nikakor več ne postopajo tako kakor doslej. Povsod je beda, ali take, kakršna je pri nas, prav gotovo ni nikjer.

Zato bi prosil g. finančnega ministra, naj odredi, da se naše ljudstvo oprosti davkov za polovico v l. 1933. in prav toliko v l. 1934., kajti če že cela vas kupuje le po eno škatlico vžigalic, bi morali pač uvideti, da niti od daleč ne zmore današnjih davkov. Pri nas žive ljudje, ki so bili nekoč v Ameriki in imajo pri denarnih zavodih vloženih po 20, 30 in 100 tisoč Din, toda davčne oblasti njihovih knjižic ne sprejemajo na račun davkov, denarja pa od bank pod nobenim pogojem ni mogoče dobiti. Če bo g. finančni minister to vprašanje uredil, mu bom neskončno hvaležen. V upanju, da bo pravilno ocenil in upošteval moje navedbe, je zaključil nar. poslanec Dako Makar svoj govor, bom glasoval za proračun.

Končno so na dopoldanski seji Narodne skupščine govorili še nar. poslanci Vukasin. Spasojević, Miloš Dragović, Gojko Kuntarič, Geza Šiftar, Miloš Živković, Todor Tonič in Franjo Gospodnetič. Seja je bila ob 13.30 prekinjena in se je nadaljevala ob 16.

Popoldanska seja

Narodna skupščina je ob 16. nadaljevala razpravo o proračunu fin. ministr. V razpravo je poseglo zelo mnogo narodnih poslancev, med njimi tudi narodni poslanci dvo Lončar, inž. Pahernik in Vekos av Spindler.

Posl. Ivan Lončar

Ko sem pregledal podatke o neposrednih davkih, je pričel nar. poslanec **Ivan Lončar** svoj govor, za dobo 1930-1933, sem bil naravnost presenečen. Vse druge banovine so n. pr. v l. 1933 plačale 12 do 47 odstotkov manj davkov nego v prejšnjem letu, — tako je Beograd plačal 27 odstotkov manj, moravska banovina 31 odstotkov, drinska 47 odstotkov manj, — samo dravska banovina je plačala v l. 1933. celo več nego v l. 1930. To je naravnost čudo! Kakor da v dravski banovini ni krize, ni zastoja v vseh panogah našega narodnega gospodarstva, kakor da je dravska banovina zelena oaza v veliki puščavi svetovne krize. V dravski banovini se plačujejo davki kakor v času blagostanja in konjunkture. V resnici ta okoliščina dobro kaže, kako pretirana je naša davčna praksa, priča pa tudi, da je velika večina naših davčnih obveznikov že na koncu svojih sil. Zato ni čudno, če je bilo letos toliko eksekucij ter transferacij in da so bile državne in banovinske takse in davki redno plačani, tako da je v dravski banovini najmanj davčnih zaostankov. Če so bili potrebni v teh časih taki ukrepi, tako preganjanje, je to znak, da je mera polna in da naši davčni obvezniki ne zmorejo več normalno izpolnjevati svojih obveznosti. Prepričan sem, da so bile intencije g. finančnega ministra docela drugačne, kakor so se v praksi izvrševale, kakor so jih izvajali njegovi organi v dravski finančni direkciji. To, kar so počeli ti organi pri nas, presega nedvomno vse, kar je hotel g. finančni minister, in zato ga prosim, naj da podrejenim organom podrobna navodila, kako naj postopajo, da bo mogoče v dravski banovini doseči glede davkov take rezultate, ki bodo koristili tako nam, kakor tudi našemu gospodarstvu in sploh naši državi, kajti dosedanji rezultati prav gotovo niso niti najmanj zalegli. Če ne prenehamo mučiti to našo molzno kravo, bo nastopila nevarnost, da obnemore.

Med onimi, ki so najbolj obremenjeni, ki so najbolj na koncu svojih plačilnih sposobnosti, so nedvomno naši gostilničarji. Za davčne uradnike in eksekutorje predstavljajo menda gostilničarji najpriljubljenejši objekt. Brez velikega napora se davčni uradniki z enostavnim vprašanjem na občini ali pri finančni kontroli informirajo, koliko davkov mora plačati gostilničar, in zato postopajo nasproti njemu še najbolj strogo. Če računamo pridobnino, računske in trošarinske takse, druge davke in doklade, znašajo davčna bremena naših gostilničarjev do 50 odstotkov in več njihovih čistih dohodkov. Tako jih tiramo v položaj, da morajo pritrgati sebi in deci od ust zadnje grižljaje, če hočejo plačati davke, zaradi česar nimajo sredstev za povečanje svojih podjetij in olepšanje svojih hiš, kar je za napredek turizma zlasti v dravski banovini prva potreba.

Že trije tovariši predgovorniki so se pritoževali proti taki praksi nekaterih davčnih uprav. Taka praksa glede davčno-izvrševalnega postopka je udomačena tudi v kranjskem srezu. G. finančni minister bi moral dati davčnim oblastem točna navodila, da bi se pri izvrševanju svojih obveznosti ravnala po bolj človečanskih načelih napram davčnim obveznikom. Pri nas ni mnogo davčnih zaostankov in če kdo ne plača davkov, tega gotovo ne stori zaradi sabotaže, marveč zgolj zaradi tega, ker mu gospodarska beda prav fizično onemogoča, da bi izvršil svoje finančne obveznosti napram državi.

Govornik je navedel tudi nekaj konkretnih primerov, med drugimi tudi primer nekega mizarja v Kranju, ki se je zaradi gospodarske krize znašel v finančnih težavah in ni mogel plačati davčnih zaostankov pa tudi ne obrokov svojih dolgov. Davčna uprava v Kranju je uvedla zaradi tega proti njemu eksekucijski postopek in je zaplenila vse njegovo pohištvo in orodje, vredno 24 tisoč Din, ker ni mogel takoj plačati vsega dolžnega zneska. Dan pred prisilno prodajo zaplenjenega blaga je mizar poslal svojo ženo k davčni upravi v Kranju s 5000 Din, češ, naj davčna uprava vzame ta denar na račun zaostalih davkov in za enkrat opusti prodajo zaplenjenega pohištva. Šef davčne uprave pa ponujenega denarja ni hotel sprejeti, marveč je vztrajal pri prodaji zaplenjenega blaga. Za dve jedilnici, ki ju je imel mizar v svojem skladišču, so izkupili 3600 Din. Vprašanje je sedaj, kakšno korist je imela od tega država, ker ni sprejela 5000 Din na račun zaostalih davkov in je rajši prodala mizarju blago za mnogo nižjo ceno. Tu ni bil oškodovan le mizar, tudi ne le državna blagajna, marveč so bila prizadeta patriotska čuvstva našega prebivalstva, ki takega postopanja naše finančne uprave nikakor ne more razumeti. In poleg vsega se še najdejo ljudje, ki so pričeli na veliko izrabljati take prisilne prodaje. Zdi se, kakor da se v posameznih srezih poraja že nova obrt, ki se bavi izključno le z nakupom na dražbi prodane živine in drugega blaga, da ga potem prodajajo dalje z velikim dobičkom.

Nar. posl. Lončar je izvajal nadalje: Opozarjam g. finančnega ministra, da je proračun zelo velik in da bo težko mogoče najti stvarnih sredstev za njegovo kritje. Pomisliti je treba, da davčni obvezniki niso dolžni kriti le bremen, ki jih zahteva državni proračun, marveč tudi banovinska, občinska in cestna bremena. Glede občinskih proračunov je finančni minister razposlal posameznim občinam že mnogo okrožnic, v katerih jim priporoča in daje navodila, kako naj štedijo. Takšna štednja bi bila nedvomno potrebna tudi za banovine. V dravski banovini imamo poleg mnogih drugih banovinskih taks in trošarin največje banovinske doklade.

Naše gospodarstvo je že preobremenjeno, zato bi se ne smelo dovoliti, da bi banovina uvajala nove dajatve, vendar pa je preteklo leto banovinska uprava v Ljubljani v svrho pobijanja nezaposlenosti uvedla na novo tako zvani bednostni fond, h kateremu so dolžni prispevati predvsem podjetniki in nameščenci. Ideja je bila nedvomno lepa, izvedla pa se ni povsem tako, kakor je bila prvotno zamišljena. Ta fond se deloma rabi tudi za popravo banovinskih cest in potov in nabavo gramoza za te ceste. Toda v ta namen je dravska banovinska uprava vendar že uvedla posebno doklado, cestno in banovinsko, ki znaša 33 do 75%.

Ob zaključku je tudi nar. poslanec gosp. Lončar izjavil, da bo glasoval za proračun.

Za naše lesno gospodarstvo

Za oživljenje našega lesnega gospodarstva je nujno potrebno zmanjšanje raznih davčnih bremen

Narodni poslanec inž. Pahernik je v svojem govoru poudaril, da so zastopniki vlade izjavili med razpravo o proračunu v finančnem odboru Narodne skupščine, da predstavljajo gozdovi v naši državi ogromno bogastevo, ki pa se žal danes nikakor ne da izrabiti. Poleg dekonjunkture za vlovčevanje lesnih izdelkov je nastopil tudi silen pritisk javnih bremen, ki so dosegla nepojmljivo višino. Govornik je podrobno razpravljal o teh javnih bremenih, kolikor se plačujejo v dravski banovini. Podal jih je v naslednjem pregledu:

1. Zemljarina se računa od katastrskega čistega dohoda. Lani je bila določena na 10 odstotkov. Ta katastrski čisti dohodek se je ocenil leta 1928 v dobi naše največje lesne konjunkture. Zato je velika krivica, če je ostala davčna osnova ista, čeprav preživljata gozdarstvo in lesna industrija nepopisno krizo. K tem 10 odstotkom pa je treba prišteti še progresivni dodatni davek, ki znaša 2 do 18 odstotkov. 2. Banovinska doklada na zemljarino v višini 35 odstotkov. 3. Banovinska cestna doklada namestu kuluka v višini 25 odstotkov. 4. Sreska cestna doklada na zemljarino v povprečni višini 15 odstotkov. 5. Banovinska zdravstvena doklada, ki znaša 10 odstotkov. 6. Občinska doklada na zemljarino v povprečni višini 73 odstotkov. 7. Občine prejemajo razen tega še kuluk za ceste. — Priznati je treba, da so tudi druge agrarne kulture, kakor tudi gospodarske panoge, ki so podvržene zgradarini in pridobnini, obremenjene z dokladami od točke 1 do 7. 8. Banovinska dajatev na sečnjo lesa, če znaša sedanja vrednost tega lesa v primeru prodaje 10.000 Din, 2 odstotka. 9. Prispevki v fond za pogozdovanje goličav, ki obstoja pri ministrstvu za šume in rudnike po predloženem finančnem zakonu, katere naj plačajo državnim gozdnim podjetjem občine, korporacije, imovinske občine, gozdne zajednice, cerkve, nadarbine in privatniki, ki posedujejo nad 100 ha gozdov, in sicer od lesa na panju 2 odstotka. To je nepravično, ker morajo po zakonu vsi lastniki gozdov sami skrbeti za pogozdovanje svojih goličav tudi brez državne pomoči ter bi morali tudi državna gozdarska podjetja kriti svoje stroške za pogoz-

dovanje gozdov z lastnimi dohodki. 10. Davek na poslovni promet za lesne izdelke 4 odstotke. Davčni obvezniki so pri tem tudi kmečki posestniki, ki predelavajo svoj les na svojih primitivnih žagah. Zlasti to vprašanje bi moralo ministrstvo za šume in rudnike posebej proučiti in preurediti tozadevni zakon tako, da bi za to kategorijo kmečkih posestnikov ta davek ne prišel v poštev. 11. Gozdni posestniki, ki delajo v lastni režiji, so obremenjeni z dajatvami za ceste, čeprav leže izven njihovega območja in se jih tudi ne poslužujejo. 12. Velika gozdna posestva so obremenjena ponekod tudi s patronati in servituti. 13. Prispevki za verske občine. 14. Srednji in večji gozdni posestniki, ki delajo v lastni režiji, nosijo tudi vsa bremena socialnega zavarovanja. 15. V najtesnejši zvezi s temi je gozdna industrija obremenjena z visoko pridobnino in vsemi dajatvami od točke 1 do 7 nadalje z državno in banovinsko trošarino za električni tok in s socialnimi bremeni. 16. Banovinske dajatve na vodne sile, ki jih bodo plačevali tudi naši mali žagarji, ki jih je nad tisoč.

G. inž. Miklavec iz Brežic je o teh zadevah imel zanimiv referat na glavni skupščini Jugoslovenskega šumarskega udruženja 3. septembra 1933 v Banjaluki. Po njegovem mnenju znašajo doklade 51 odstotkov od čistega dohodka teoretično, v praksi pa je gozdna renta enaka ničli. Dodajem še, da vsled pogrešne in prej protizakonite politike Narodne banke zlasti naša gozdna industrija v dravski banovini plačuje prekomerno obrestno mero, kar gre zopet na račun gozdov. Zavarovanje valute se vrši na podlagi previsokega cenika za les in posledica tega je, da imajo naši izvozniki stalne težkoče, zlasti manjše tvrdke. Bilanca našega izvoza lesa zaradi tega ni realna, marveč kaže previsoko aktivnost. — Če torej pregledamo vsa ta dejstva in dekonjunkturno na lesnem trgu, se ne smemo čuditi odmevu, na katerega je naletel v javnosti predlog uvedbi nove trošarine na les. Upoštevajoč nastalo razburjenje, je finančni odbor ta predlog odklonil. Vse to velja tudi za lesne množine v gozdovih, ki se prodajajo brez denarnega efekta. Zaradi tega mislim, da je nujno potrebno znižati obremenitve naših gozdov, ki so naše zlato. To naj upošteva g. finančni minister pri izvajanju svoje finančne politike.

Posl. Vek. Spindler

Narodni poslanec Vekoslav **Spindler** je v svojem govoru razpravljal predvsem o davčni praksi, ne da bi razlagal posamezne primere. Grajal je pogrešni način transferacij predmetov, ki pridejo pod izvršbo zaradi davčnih zaostankov in dolgov. Te transferacije se vrše po 30 do 40 km daleč od sedeža davčne uprave na stroške davčnega obveznika, ki mora obenem plačevati stroške za vzdrževanje predmetov, n. pr. živine, ki se transferirajo. Fiskus pa pri prodaji teh predmetov ne krije niti stroškov, kaj šele terjatev. Tako postopanje je treba za vsako ceno ukiniti. Danes obstojajo že povsod velike in finančno močne občine, ki morajo prevzeti blago, zapadlo takim transferacijam, plačati davčne dolgove obveznikov in jih izterjati s prodajo blaga po ceni, ki odgovarja njegovi vrednosti. Zato bi bilo treba izpremeniti pravilnik o izvrševalnem postopku za davčne dolgove. Govornik je pozval ministra, naj te potrebne izpremembe v pravilniku čimprej izvrši.

Potrebno je nadalje, da davčni organi pri eksekucijah postopajo individualno, in sicer z vso strogostjo napram onim, o katerih je znano, da imajo denar in bi lahko plačali, pa tega nočejo storiti (tudi takih je še nekaj, čeprav njihovo število leto za letom pada), z obzirnostjo pa proti onim, o katerih se ve, da vlada pri njih beda in mnogokrat nimajo niti za sol, kaj šele za davke in druge dolgove. Finančnega ministra je zato prosil, naj podrejenim organom da vsa potrebna navodila za tako izvajanje izvrševalnega postopka.

Glede davkov in davčnih predpisov je poslanec Spindler tudi poudarjal potrebo, da bi minister proučil vprašanje, ali je mogoče, da se predpisuje rentnina tudi od terjatev, ki so pod zaščito po zakonu o zaščiti kmeta, ali je socialno pravično, da se predpisuje zgradarina tudi delavcem, ki zaslužijo po 400 do 500 Din na mesec in imajo le neznatno hišico, pa ničesar drugega, in končno, ali bi ne bilo bolje tako za kmeta kakor za državni fiskus, če bi se zemljarina plačevala četrtletno in ne polletno kakor sedaj.

L. 1932., — je nadaljeval poslanec Spindler, — smo izglasovali zakon, s katerim smo ukinili državno trošarino na vino in s katerim smo obenem vinskim producentom omogočili, da pod gotovimi pogoji prodajajo vino neposredno konzumentom v manjših količinah. V prvih mesecih se je zato med narodom razširilo mnenje, da je prodaja vina popolnoma svobodna. Zaradi tega se je nagrmadilo vse polno primerov, da so vinogradniki prekršili predpise tega zakona tako, da so prodajali tudi manjše količine vina in so bili seveda zato kaznovani z velikimi trošarinskimi globami. V mojem srezu, je dejal govornik, je vse polno primerov, da je vinogradnik v skrajni sili, ko v hiši ni imel niti pare za sol, prodal sosedu 2 ali 3 litre vina po 1.50 Din ali še celo za nižjo ceno, pa ga je zaradi tega davčna uprava kaznovala s 1900 Din ali še več globe, ki je seveda plačati ni mogel, razen, če se mu je vse njegovo imetje prodalo. Zato je nujno potrebno, da se amnestirajo vse trošarinske kazni, ki so bile določene zaradi takih primerov v l. 1932., pa prosim g. ministra, da upošteva te moje navedbe in izvede moj nasvet. Obenem ga prosim, naj čimprej predloži Narodni skupščini potrebni predlog, da se ublažijo pretrde in prestroge odredbe čl. 46 o taksah.

Poslanec Spindler je nadalje govoril o preskrbi naših krajev z živinsko ali rdečo soljo ter s kreško namizno soljo po upravi državnih monopolov odnosno po trgovski družbi g. Radana iz Zagreba, ki oskrbuje s soljo dravsko, savsko in primorsko banovino. Vsak mesec, je poudaril, dobivam zlasti iz dravske banovine pritožbe zaradi pomanjkanja rdeče soli. Ravno v naših krajih se namreč zaradi neprestanih poplav pokvari mnogo krme in je zaradi tega potrebna izredna skrb, da se pri naši živine ne razširijo kužne bolezni, kakor so metlavost in podobne, ki so posledica pokvarjene krme. Uprava monopolov sicer pravi, da uporabljajo ljudje rdečo sol za lastno uporabo in mord... se to v nekaterih redkih primerih tudi v resnici dogaja, kljub temu pa je zlasti našemu kmečkemu prebivalstvu za njegovo živino rdeča sol nujno potrebna. V nekaterih obmejnih krajih je redkokdaj dobe trgovci našo kreško sol in jim dostavlja tvrdka Radan drago avstrijsko ali poljsko jodirano sol. Vsi protesti so zaman in zato bi morala finančni minister in vlada končno urediti to vprašanje.

Vprašanje je tudi, ali je sedanji način monopolske prodaje soli za trgovce, ki so v oddaljenih hribovitih in od železniških zvez odrezanih krajih, pravičen, saj morajo kriti nesorazmerno velike izdatke za prevoz in drugo izgubo, kakršne trgovci v prometnih centrih nimajo. Prodaja soli na veliko bi se morala urediti na enak način, kakor je urejena prodaja tobaka. Cene soli, tako kreške kakor tudi rdeče, so za današnje gospodarske razmere našega kmeta, malega obrtnika in delavca pretirane in treba bi jih bilo v vsakem primeru znatno znižati.

Posebno vprašanje predstavlja tudi trošarina na sladkor. Cene sladkorja so vsekakor pretirane, če pomislimo, da sladkor danes ni več luksuzni predmet, ampak kulturna potreba za vse ljudstvo. Vlada bi morala pretehtati vprašanje pretiranih čistih dobičkov sladkornih tovarn, ki izhajajo naravno iz pretiranih cen sladkorju. Iz časopisnih statistik smo se mogli prepričati, da je imela n. pr. sladkorna tovarna v Novem Vrbasu, ki razpolaga s 36 milijoni dinarjev delniške glavnice, l. 1932. 18 milijonov čistega dobička, l. 1933. pa 14 milijonov dinarjev.

Važno je tudi vprašanje predvojnih obveznic avstro-ogrske državne rente, ki se nahajajo v rokah naših regulativnih hranilnic v dravski banovini. Po odredbah saint-germainske pogodbe bi morala Jugoslavija kakor vse ostale nasledstvene države prevzeti gotov del avstrijskih predvojnih dolgov, in sicer po tečaju, po katerem so bili prevzeti bankovci Avstro-ogrske banke. Po nalogu pristojnih oblasti so naše regulativne hranilnice v dravski banovini leta 1921. nakupile na ta račun za okrog 86 milijonov avstrijskih kron obveznic te rente. Če bi se računale obresti samo po 4 odstotke, bi znašalo to na leto okrog 3.600.000 kron. Ker pa se nakup teh rent že 15 let ne odplačuje, imajo naše regulativne hranilnice na račun teh obresti odnosno nakupov zahtevati že okrog 52 milijonov predvojnih avstrijskih kron. To je za naše denarne zavode ogromna vsota in je naravno, da so tudi zaradi tega vprašanja mnogi denarni zavodi zašli v težave. Že v pričetku l. 1930. je finančni minister obvestil Zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, da se vprašanje likvidacije predvojnih avstro-ogrskih javnih in pokrajinskih dolgov bliža koncu in da je v tem smislu pričakovati le še poslednje definitivne odločitve glede bistvenih pogojev za očuvanje interesov poedincev, družbe in države. Minister je v tem svojem pismu obljubil, da se bodo vsa ta vprašanja rešila do konca dotičnega leta. Pismo se zaključuje: »V tem smislu je oddelku za državne dolgove in kredite čast sporočiti Vam, da je pripravljeno rešiti to vprašanje čim pravičneje in hitreje, ker ima namen, da po interesih naših državljanov in drugih kreditnih ustanov varuje tudi državne interese in doprinese k drža[illegible]nemu kreditu.« Žal, ta stvar še doslej ni rešena, čeprav so interesi omenjenih ustanov že izredno prizadeti. Vlada in finančni minister morata zato poskrbeti za čim [illegible] definitivno likvidacijo teh dolgov, [illegible] mogli prizadeti državni zavodi [illegible] ustanove izvrševati zlasti v sedanjih gospodarskih razmerah svoje gospodarske in socialne naloge in konkretno podpreti naše, po gospodarski krizi tako hudo prizadeto ljudstvo. V prepričanju, da bosta finančni minister in vsa vlada upoštevala navedeno ter v zaupanju v politiko štednje, ki sta si jo postavila za svojo nalogo, je izjavil nar. poslanec Spindler, da bo glasoval za proračun finančnega ministrstva.

Ob 19. je Narodna skupščina skoro soglasno odobrila proračun finančnega ministrstva, nakar je bila seja zaključena. — Prihodnja seja bo jutri ob 10. Na dnevnem redu bo proračun zunanjega ministrstva. V parlamentarnih in diplomatskih krogih vlada silno zanimanje za ekspoze zunanjega ministra.

Shod bojevnikov v Mariboru

Ostri govori o gospodarskem in socialnem položaju v državi

Maribor, 11. marca.

O priliki oblastne skupščine invalidskega udruženja se je vršil danes v Mariboru shod Združenja borcev Jugoslavije. Na shod se je pripeljalo iz Ljubljane s posebnim vlakom okrog 500 ljudi, ki so bili na mariborskem kolodvoru pozdravljeni z godbo. S kolodvora je krenila povorka z godbo na čelu v Unionsko dvorano, kjer se je med tem zbralo tudi že mnogo ljudstva iz okolice. Število je bila zastopana tudi duhovščina. Shodu je predsedoval predsednik mariborske invalidske organizacije g. Ivan **Geč**, ki je uvodoma pozdravil vse navzoče. Govorniki so bili vsi iz Ljubljane, in sicer so govorili predsednik Združenja borcev g. Avgust Kuster, prvi podpredsednik »Boja« in predsednik vojnih dobrovoljcev g. Alfonz Lorger, drugi podpredsednik »Boja« g. Ivan Matičič, tajnik g. Vladislav Fabjančič in član osrednjega odbora industrijec g. Stane Vidmar iz Ljubljane, zbor pa je pozdravil tudi zastopnik osrednjega odbora invalidov iz Beograda g. Dušan Tošič.

V svojem pozdravnem govoru je predsednik združenja borcev Jugoslavije g. Kuster prečital izjavo, ki poudarja, da združenje borcev Jugoslavije ni nobena stranka, še manj politična stranka. Oni razpravljajo o socialnih in gospodarskih pojavih samo v stremljenju, da najdejo najboljše v dobrobit naroda in države. **Mi se ne bavimo s temi vprašanji kot politiki, temveč samo kot sinovi naroda.** Voditelji »Boja« nadalje izjavljajo, da so boljši od drugih in da se jih ne sme zamenjati z voditelji drugih političnih strank, ker med njimi ni nikogar, ki misli na sebe in ki se svojega mesta oklepa. Z indignacijo odbija izjava očitek avstrijakantstva in končno poudarja, da se za to izjavo ne skriva nič drugega nego to, kar je v njej rečeno.

V svojih nadaljnjih izvajanjih je g. Kuster zlasti poudaril samozavest in miroljubnost našega naroda napram drugim državam ter podčrtaval, da se organizacija »Boja« bavi s sodobnimi problemi na osnovi svojih oblastno potrjenih pravil, torej na strogo zakoniti podlagi. Kritiziral je sedanje gospodarske prilike. Gospodarska in socialna vprašanja se morajo reševati skupno. Jedro problema je kupna moč prebivalstva, ki jo je treba dvigniti. Delavcu je treba zajamčiti minimalne mezde in odpraviti brezposelnost. Nujna je pomoč kmetu. Vse reforme pa bodo dosegle svoj namen le tedaj, ako se predvsem iztrebi korupcija. Gibanje »Boja« je nadstrankarsko in ni naperjeno proti nobeni politični stranki ter podpira vsako pošteno in nesebično prizadevanje.

Prvi podpredsednik »Boja« g. **Lorger** je v svojem govoru podčrtaval, da je kraljev šestojanuarski manifest ostal neizvršen. Pismarji in farizeji so potvorili kraljeve želje in besede. Namesto pozitivnega notranjega urejevanja države vidimo povsod negativizem in brezplodno apatičnost, slabo krpanje in puhle fraze. Rezultat je ta, da gremo po 15 letih gospodarsko, socialno in predvsem moralno navzdol. Govornik zavrača vsak pouk o vrlinah in dolžnostih pravega jugoslovenskega državljana. Obsoja ovaduštvo, ki bi hotelo bojevniški pokret prikazati kot protidržaven ali celo vojski škodljiv. Obsoja protidržavne klikarje, ki so krivi, da se obljubljeni in objavljeni program jugoslovenskega državnega dela, gospodarskega, kulturnega in socialnega, ne izvršuje. Kot vzgled navaja preprečenje uzakonitve stalnosti državnih nameščencev, zakonsko ureditev obveznosti kmečkega ljudstva, izenačenje industrijskih cen s cenami kmečkih pridelkov, zakonsko ureditev enakomerne razdelitve blagodati in bridkosti gospodarskega razvoja med podjetniki in delavci ter nameščenci. Samo tako javno delo je pozitivno in državnotvorno, drugo je frazerstvo in zločinska demagogija. Bojevniško gibanje ima glavni namen, da zanese svoj program med ves narod in po vsej državi. Kdor se hoče v to gibanje zaganjati, mora poprej pokazati dokumente o svoji nacionalni in državni zaslužni prošlosti. Bojevniki služijo samo kralju, narodu in državi in nikomur drugemu.

Delegat invalidskega udruženja Dušan Tošič, ki je prišel v Maribor da prisostvuje zborovanju tamošnjih invalidov, je tudi na bojevniškem zborovanju izpregovoril nekaj bodrilnih besed. Dejal je: »Vi ste že dobro organizirani, a v naših krajih pa to ne gre tako lahko. V krajih, od koder prihajam, se križajo razni interesi, toda tudi tam bo treba iti na delo.

O narodni obrambi je imel lep govor g. **Matičič**, ki je v živi sliki prikazal trpljenje neosvobojenega dela našega naroda ter proti severu, severovzhodu in jugozapadu adresiral svarilne besede. Češ, pazite, barbari smo, a dobro vemo, da prihaja nov čas, čas barbarov, slovanski čas, ki bo strl v zemljo vse, kar je gnilega. Temu času bo prirodno slovansko srce dalo močno zdravje.

Nato je govoril tajnik Boja g. **Fabjančič**, za njim pa je povzel besedo g. Stane **Vidmar** iz Ljubljane.

V uvodu je govornik povedal, da smo propadli v 15. letih svobode tako, da ljudje niso upali svojega poštenega mnenja več odkrito in možato povedati. Kajti vsako kritiko se je hotelo razpihniti v pregreho po zakonu o zaščiti države. Istovetenje režima je tako usodna napaka in zabrola, da spada pod zakon o zaščiti države. Kajti takšno istovetenje nas je privedlo v resnici že tako daleč, da bi ljudje skoro pričeli mrziti vse, kar je državnega, čeprav ravno naš narod slovenski ljubi to državo stokrat bolj iskreno in pošteno kot tisti, ki so teh 15 let vedrili in oblačili v raznih strankarskih vodstvih, v parlamentu in v ministrstvih. Kajti če bi ti ljudje imeli v sebi le iskrico ljubezni do naroda in države, bi morali v zavesti svojih groznih in usodepolnih napak že davno obsoditi na smrt sebe in svoje razorno delo, ki je privedlo naš narod v bedo in državo v težak položaj.

Zato s sedanjim sistemom ni mogoče več naprej. Smo za stanovska zastopstva, za radikalne reforme, zahtevamo novih mož. Govornik nato razpravlja o vprašanju tuje lastnine in tujega kapitala. Tuja podjetja naj se ne zanašajo na dosedanje izkušnje, ki so jih imela z gotovimi politiki in mogotci. Pri nas ni nobene možnosti odkupiti se z denarjem, ne z mesti upravnih svetnikov, ne s subvencijami, ne s podporami in podkupninami. Kdorkoli bi se približal s takimi nameni in poizkusi, naj računa s tem, da ga bodo bojevniki pogazili kot škodljiv mrčes.

Naše zadružništvo je predstavljalo in predstavlja skoraj ves naš narodni kapital vso našo gospodarsko moč, pa je zato največji zločin proti gospodarski svobodi naroda ne samo vse, kar se stori proti zadružništvu, temveč tudi vse, kar se v duhu zagrizenosti dobrega v prid in obrambo zadružništva opusti.

Vsako leto vsaj enkrat nas pretresajo vesti o novih davkih in dajatvah. To, kar se godi z davki pri nas, ta brezglavi sistem uničevanja in izsesavanja, ta brezbrižnost, s katero se gre mimo vseh teh pojavov propadanja, to, tovariši, je anacionalno, to je protidržavno delo, ki izpodjeda korenine ne samo sedanjemu družabnemu redu, ampak tudi državi sami. Dvignimo svoj glas proti sistematični pljački, v boj proti brezsrčnemu in brezglavemu uničevanju zadnjih pogojev za pošteno in dostojno življenje delavnega in produktivnega naroda.

V državnem proračunu imamo izdatke, ki so naravnost škandal in rak-rana naše uprave. V naši državi prejema penzije ogromno število ljudi popolnoma neupravičeno, deloma celo takšni, ki nikdar niso bili v državni službi. Kaj se res ne da napraviti reda? Mi naj plačujemo ogromne davke in naj hira naše gospodarstvo zato, da množica lenuhov in izkoriščevalcev lahko udobno živi brez dela na naš račun.

Razpravljajoč o korupciji prihaja govornik do zaključka, da je treba Staviskemu postaviti spomenike. Kajti njegova zasluga je, da je struna počila. Narodi se dramijo, zahtevajo točnih obračunov. Kmalu bo nova pomlad v svetu.

»Pri nas ni korupcije«, so rekli. Toda komaj so dopovedali, da je pri nas vse v najlepšem redu, pa Vam se znajdejo v tem vražjem parlamentu, kjer si gospodje radi malo panagajajo med seboj, naenkrat nekl Kadiči kradiči itd.

Sarajevska afera je odnesla državni blagajni približno 30 milijonov dinarjev, pri raznih dobavah bi se dalo prišteditи stotine milijone. Priračunal sem še razne vsote, ki jih takole javni funkcionarji, blagajniki itd. itd. glasom časopisnih poročil poneverjajo. Zadeva Batignol nas je stala »u gotovu« samo osemsto milijonov. Če še priračunam razne ogromne nepotrebne izgube Narodne banke itd., pa mi je kar na lepem narasla številka preko ene milijarde dinarjev. Kakšno veselje bi zavladalo v državi, če bi bili tam doli pri jaslih eno leto vsi pošteni in vestni, če bi eno leto vsaj vzorno gospodarili, če bi samo eno leto šel ves denar pravilna pota. Naš parlament bi nam ob proračunski debati sporočil angelsko vest, da z ozirom na ta ogromni prihranek finančni minister za to leto ne zahteva nobene pridobnine, uslužbenskega davka, zemljarine, pa še teh in onih nadležnih taks in pristojbine ne. Poslance bi nosili na rokah. In pri tem vendar ni to, kar sem si mislil, nič tako strašno težkega. Eno samo leto se pa vendar človek lahko premaga! Seveda bi morali tudi porezati prste vsem, ki ne vedo, kaj je moje, kaj Tvoje. Eno samo leto gospodarjenja bi trebalo, kakor se spodobi dobrim, poštenim in vestnim gospodarjem, pa bi bilo deset let veselja v narodu.

Ampak to so le prividi in se nikar ne bojte, da bo postalo to kaj kmalu resnica. Včasih vidimo kak kratek zalet, čez par dni pa pride nova umazanarija in nas povede lepo na drug teren. Skoro vedno je takoj pri roki kak mogočnež, ki ima interes na tem, da zadeva utihne.

Vprašanje mezd je težko in kočljivo. En sam podjetnik, pa tudi večja skupina ne more z dobrim vzgledom naprej, ker bi ga lahko stalo eksistenco in bi podjetje v konkurenčnem boju podleglo. Splošna določitev minimalnih mezd je vsak dan nujnejša in neodložljivejša zadeva. Potrebni so energični ukrepi proti temu, da podjetja, ki izplačujejo anonimnim delničarjem visoke dividende ter ogromne bajne plače raznim generalnim direktorjem in direktorjem, mečejo svoje delavstvo brezsrčno na cesto, kakor hitro ni dovolj odjema ali pa racijonalizacija dovoljuje redukcijo in prihranek. Nezaslišano je, da se velekapital v dosego svojih ciljev poslužuje tudi okrutne igre z usodo delavstva.

Kaznovati je treba brezvestno gospodarsko politiko, ki oddaja javna dela in dobave inozemskim firmam, ko imamo vendar lastne podjetnike. Pošteno udarimo nepoboljšljive oprode raznih Staviskih. Govornik navaja slučaj Strojnih tovarn, ki kljub boljši kvaliteti, nižjim cenam in veliki potrebi niso dobile naročila, pač pa je bilo to naročilo oddano v inozemstvo za višjo ceno. Takšno gospodarstvo je čisto navaden rop. Odločajo pa ne neki interesi, temveč nenasitni apetiti in zločinska brezvestnost.

Govornik misli, da je po ljubljanskem zboru bojevnikov strašno završalo«. Klevete najtežjih kalibrov so kar deževale. Celo tako daleč so šli obrekovalci, da so »bojevnike« pristašem bivše SKS »priporočili« kot framasone in bojevniški pokret kot naročen iz Beograda, da vzbudijo njihov sum in nezaupanje! Toda borcev ni mogoče ne speljati, ne ujeti, ker hodijo javno in javno svoja lastna v njihovih smernicah in ciljih začrtana pota, ki so po naših oblastveno potrjenih pravilih nepolitična in nadstrankarska ter nedostopna vsem zakrknjenim zagrizencem, lažipatriotom in Staviskijevcem.

S shoda, ki je trajal od 10.30 do 12.45, je bila med sviranjem državne himne poslana udanostna brzojavka Nj. Vel. kralju in pozdrav zunanjemu ministru g. Jevtiču.

Izpremembe v železniški službi

Upokojeni so: uradniki VI. položajne skupine: Grimšič Franc, Ljubljana kl. kol.; Szillich Oskar, Ljubljana glav. kol.; VIII. položajne skup.: Debevec Vincencij, Ljubljana gl. kol.; Beguš Viktor, Novo mesto; Ferk Franc, Maribor gl. kol.; Sluga Frančišek, Ljubljana gl. kol.; Kunšek Karel, kurilnica Maribor; Korošec Blež, Ljubljana gl. kol.; Kumer Ivan, progovna sekcija Maribor gl. proga; Kollaritsch Karel, Ljubljana gl. kol.; Čižman Janez, Ljubljana gl. kol.; zvaničniki I. kategorije: Bohak Viktor, Maribor gl. kol.; Čadež Ignacij, Ljubljana gl. kol.; Pezdovšek Franc, Maribor gl. kol.; zvaničniki II. kategorije: Boštjančič Jožef, Ljubljana gl. kol.; Rozman Jakob, prog. sekcija Jesenice; Oblak Franc, kurilnica Ljubljana gor. kol.; Frece Blaž, kurilnica Maribor; Bizjak Jožef, Zalog; Kreutzer Mihael, progovna sekcija Maribor kor. proga; Jagrovič Jožef, kurilnica Maribor; Bergant Lovrenc, Kamnik; Marcius Imbro, Čakovec; Skok Anton, Jesenice; Počivalšek Anton, progovna sekcija Celje; Kolar Franc, kurilnica Ljubljana gl. kol.; Črnologar Janez, Ljubljana gor. kol.; služitelja: Demšar Jožef, Jesenice; Žalohar Ivan, Ljubljana gor. kol. **Nameščeni so:** za uradniške pripravnike: Rajh Josip v Rajhenburgu; Gregorc Friderika v Ljubljani glav. kol.; Gosar Stanislav pri progovni sekciji Ljubljana gl. proga; Kozmač Ivan v Sevnici; za zvaničnike II. kategorije: Hafner Janez pri progov. sekciji Novo mesto; Bambič Make v kurilnici Ljubljana gl. kol.; Šivic Jožef pri progov. sekciji Ljubljana glav. proga; Hanžič Janez pri progov. sekciji Zidani most; Remer Franc v kurilnici Maribor; Arh Matevž pri progov. sekciji Ljubljana glav. proga; Laanjšček Ignac pri prog. sekciji Ptuj; Pretnar Dominik v kurilnici Ljubljana gl. kol.; Zlatnik Ivan pri progov. sekciji Ptuj; Knific Vencelj v kurilnici Ljubljana glav. kol.; Janžekovič Franc pri progov. sekciji Ptuj; Jurman Juraj pri progov. sekciji Zidani most; Godunc Josip v kurilnici Ljubljana glav. kol. in Pukaj Ivan pri progov. sekciji Ptuj.

SOKOL

Sokol v Rajhenburgu je imel pred kratkim občni zbor, ki ga je vodil starosta br. Lesjak. Tajnik br. Ferluga je prečital poslanico SSKJ nato pa so funkcionarji podali poročila. Izvoljen je bil naslednji odbor: starosta Jeriček Blaž, podstarosta Lavrin Ivan, tajnik Ferluga eFrdo, blagajnik Miklavčič Franc, prosvetar Jereb Mirko, načelnik Zupančič Franc, načelnica Jankova Marija, gospodar Agrež Franc; odbornika: Deželak Karel in Završnik Martin. Starosta br. Lesjak se je zahvalil celotnemu odboru za sodelovanje pod njegovim vodstvom. Žal je moral mesto staroste zaradi bolezni odkloniti. Novemu odboru je želel mnogo uspehov v bodočem letu. Novi starosta br. Jeriček se je zahvalil celotnemu članstvu za poverjeno mu mesto. Naposled so vsi zborovalci zapeli »Hej Slovani«.

Rokovnjači v okolici Petrovca

Beograd, 9. marca.

Kakor je »Jutro« že poročalo, so orožniki iz Petrovca na Mlavi pod vodstvom svojega poveljnika poročnika Borivoja Kuneja polovili 30 članov nevarne rokovnjaške družbe, ki je bila dolga leta strah in trepet več okrajev. Razbojniki so imeli dobro zasnovano in razpredeno organizacijo in ko so po naključju že pred meseci zaprli nekaj njenih članov, je organizacija še vedno ostala nerazkrinkana, ker posamezniki, pi so padli v roke pravice, sploh niso poznali voditeljev.

Šele sedaj je razjasnjen umor bogatega posestnika Pavla Rajića iz vasi Manastirice, ki je bil izvršen v avgustu leta 1931. Načrt napada na tega bogatega posestnika sta izdelala voditelja razbojniške tolpe Peter Djordjević in Peter Jevtić, oba iz Manastirice. Ker pa je stari Rajić oba dobro poznal, in da ne bi mogel pozneje nikogar izdati, če bi pri napadu sploh ostal živ, sta organizatorja najela dva pajdaša in sicer nekega Marjanovića iz Kobilja in nekega Zarića iz Ranovca. Po dogovoru se je pozno zvečer na obali Manastiričke reke zbralo 7 razbojnikov, Peter Jevtić, ki je bil vodja, pa se je tako, da so ga vsi videli, napotil v občinsko hišo, kjer je vsako noč bedelo nekaj kmetov, da bi vas varovali pred razbojniškim napadom. Jevtić je dobro vedel, da ga imajo orožniki in tudi nekateri vaščani že dolgo na sumu kot razbojniškega pajdaša, in ko se je vso noč vnelo udejstvoval med občinskimi stražarji, je bil prepričan, da nanj ne bo padel sum po roparskem napadu. Tudi njegov pajdaš Djordjević si je za usodno noč seveda tudi priskrbel zanesljive priče. Najeti razbojniki pa so medtem neopaženo dospeli do Rajićevega posestva. Nekaj časa so se potuhnili ob dvoriščnem plotu, ker je baš tedaj jezdil mimo orožniški major Marković v spremstvu nekega orožnika. Razbojniški napad je bil izvršen točno po načrtu. Starega Rajića so tolkli s puškinimi kopiti, dokler ni povedal, kje ima shranjen denar — okrog Din 17.000. Ker so mislili, da je nesrečni starec vendarle koga izmed njih spoznal, so ga pred odhodom hladnokrvno ubili.

Po strašnem razbojniškem napadu so orožniki zaprli vse sumljivce iz Manastirice in okolice. Po splošni sodbi, da je Jevtić že od nekdaj v zvezi z razbojniki, so zaprli tudi njega, a mož se je pozneje pred sodiščem v Požarevcu gladko izmazal, ker je imel dokaj prič za svoj alibi, ko je do jutra ostal v občinski hiši. Ko je Jevtić prišel iz zapora na ulico, ga je tam že čakal eden od razbojniških pajdašev ter mu sporočil naj pri Djordjeviću dvigne svoj delež od plena. Petra Djordjevića med dolgotrajno preiskavo o umoru posestnika Rajića sploh niso bili zaprli. Razbojniki so sedaj opisali podrobnosti zločina samo zaradi tega, ker je njihov pajdaš Marajnović iz Kobilja med tem že umrl. Vsi pripovedujejo, da je baš on umoril starega Rajića ter izvršil tudi ostale najtežje zločine.

Telesno zaprtje, slaba prebava, abnormalno razkrajanje in gniloba v črevesu, pomnožena vsebina kisline v želodčnem soku, nečistost kože na obrazu, na hrbtu in prsih, čermasti turi, marsikateri katari, motne sluznice preidejo z uporabo naravne **»Franz Josefove« grenčice.** Številni zdravniki in profesorji uporabljajo **»Franz Josefovo« grenčico** že desetletja pri odraslih in otrokih obeh spolov z največjim uspehom. **»Franz Josefova« grenčica** se dobi v drogerijah, lekarnah in specerijskih trgovinah.

Objave

Nova groba. V ljubljanski bolnici je umrla gospa Katarina **Renčelj.** Pogreb bo jutri (v torek) ob 17. — Na Starem trgu 21 je umrla gdč. Mary **Schlehanova.** K večnemu počitku jo bodo spremili danes ob 17. — Pokojnima blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Naša harmonika si je začela osvajati polagoma tudi koncertni oder. Je v resnici naš narodni inštrument, ki ga igra staro in mlado. Kaj more mladina doseči na tem instrumentu, nam bo dokazal sobotni nastop zbora malih harmonikarjev iz Maribora v unionski dvorani. Cene prostorom so od 6 do 30 Din. Obisk najtopleje priporočamo. Vstopnice so od danes naprej v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

Donski kozaki nastopijo pri nas v drugič po prevratu v sredo 14. t. m. ob 20. v veliki unionski dvorani. Njihov sloves je izredno velik. Skoro po vsem svetu gre glas o izbornem njihovem zborovskem petju bodisi kot posledica njihovih koncertov ali pa zaradi številnih posnetkov na gramofonskih ploščah, ki jih danes kaj pogostokrat čujemo iz te ali one radio-postaje na širnem božjem svetu. Na svojem koncertu v sredo izvajajo cerkvene, narodne in umetne pesmi. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice od 10 do 50 Din.

Izlet poslancev in senatorjev v Dalmacijo in na Krk

Beograd, 11. marca p. Včeraj je bila skupna konferenca narodnih poslancev in senatorjev, na kateri so razpravljali o skupnem posetu poslancev in senatorjev na našem Primorju. Pri tej priliki bi posetili tudi otok Krk ter se poklonili v svetovni vojni padlim žrtvam. Za organizacijo izleta in sestavo programa je bil izvoljen poseben odbor pod predsedstvom narodnega poslanca Vekoslava Miletića.

Požar uničil zgodovinsko cerkev v Rouenu

Rouen, 11. marca. AA. Požar je uničil v petek ponoči cerkev sv. Nicaise, ki izvira še iz 13. in 14. stoletja.

Nove poštne pristojbine v Avstriji

Dunaj, 10. marca. V trgovinskem ministrstvu oziroma v generalni poštni direkciji se posvetujejo trenutno o osnutku naredbe za izdajo novih poštnih znamk in zvišanje poštnih pristojbin za inozemstvo. Vrednost zlatega franka, ki je podlaga za obračun mednarodnih poštnih pristojbin, se je v zadnjem času precej zvišala, zaradi česar je bilo od raznih strani predlagano, naj se poštne pristojbine izravnajo s približno 20-odstotnim zvišanjem vrednosti. Zelo tehne vzroke zoper zvišanje uveljavljajo v glavnem gospodarski faktorji. Trenutno so v teku pogajanja, da se zvišanje inozemskih poštnih pristojbin sploh prepreči ali pa uveljavi v manjši meri, kakor je pridobil zlati frank na vrednosti

Kronika od sobote do ponedeljka

Te dni se sučemo okrog samih takih svetnikov, ki imajo v ljudskem vremenoslovju in pratiki velik pomen. Štirideset mučenikov se je začelo pomalem kisati, sveti Gregor bo menda že spet ob svetlem in vedrem vremenu ptičke ženil, ali med tema dvema dnevoma smo imeli nedeljo, ki nam jo je nebo prav izdatno zalilo. Ni sicer bilo gostega dežja, toda rosilo je skoro neprestano, da je ljudi res le malo mikalo na cesto. Živahno pa je bilo po kavarnah, gostilnah, gledališčih, kinematografih. In zborovanj je bilo nekaj. O prireditvah poročamo posebej, o splošni dnevni kroniki pa zadostuj beležka, da je policija počivala, reševalci takisto in v bolnico niso sprejeli nobene žrtve nesreče. Kako se bo vreme dalje ravnalo, ne bomo prerokovali, navedemo pa naj nekaj vremenskega pregleda.

Ta teden je imelo Sredozemsko morje močneje razvito svojo posebno depresijo; njeno središče se je gibalo precej severno, zato se je nad našim jadranskim obrežjem sprožila prav znatna burja. Tudi nad zaledjem je gospodovala ter nam prinesla nekaj oblačnih, manj prijaznih dni, dasi prave ga mraza ni mogla povzročiti, pač iz enostavnega vzroka, ker tudi v kontinentalnih evropskih predelih ni mraza, da bi se transportiral na toplo morje. A toliko ohladitev je vendarle mogla dovesti, da je sredi tedna dež že prehajal v sneg celo v spodnjih legah in bi ga bili dobili neko mero, ako se ne bi o pravem času zvedrilo in brž nato celo zjasnilo.

Za to dobroto se moramo zopet zahvaliti našemu dobremu duhu, anticiklonu, ki se je znova pričel urejati okrog Britanskega otočja ter se je v ozkem pasu raztegnil nad Alpami in čez srednjo Evropo daleč na vzhod. Do koder je seglo anticiklonsko območje, se je lepo zjasnilo in se obnovilo lepo vreme, kakor smo se z njim letošnjo zimo že kar razvadili. Tudi mi smo se solnčili pod tem pasom višjega zračnega tlaka, ki poskuša zopet postaviti svoj glavni anticiklonski tabor nad Britanskim otočjem in sosedno Francijo. Ali težko da bi se mu kaj takega posrečilo, zakaj atlantske depresije so postale podjetnejše in se posebno rade razširjajo proti jugu, izpodkopavajoč oblast višjega zračnega pritiska. Že v noči od petka na soboto so naši kraji znova prišli pod ciklonsko območje in v toku sobote je gnal krepak zapadni veter po nebo v naglem diru kopaste oblake, znamenje, da nas je že popolnoma zajel vetrovni sistem depresijskega zračnega vrtinca. Severozapadna Evropa pa je že zopet dobila poplavo hladnega zraka iznad severnega Atlantskega oceana in se je tamkaj znatno shladilo, celo nov sneg so dobili ponekod.

Sijajen uspeh dobrodelne prireditve

Spet je ljubljanski meščan dokazal, čeprav tudi njega kar prehudo tare kriza, da v polni meri občuti bedo tistih, ki morajo ginevati praznih rok. Dobrodelna prireditev je doživela popoln, izreden uspeh. Že kmalu po sedmi uri je bil naval v Union tako velik, da je zlasti pred garderobami zavladala zdaj pa zdaj gneča kakor da bi tam okrog delili cekine. Velika dvorana, galerije in vsi stranski prostori so bili kmalu polni. Zanimiva, pestra, družabna slika Ljubljane! Zastopani vsi sloji, vsi stanovi. Iz vrste odličnih predstavnikov naj omenimo, da so prireditev obiskali minister g. dr. Albert Kramer s soprogo, podban g. dr. Pirkmajer s soprogo, župan g. dr. Dinko Puc s soprogo, dalje naši senatorji, zastopnik poveljnika dravske divizije general Pekić s soprogo, člani konzularnega zbora, starešina JGZ g. Josip Turk, predsednik apelacijskega sodišča g. dr. Vrančič, finančni direktor g. Valjavec, poštni direktor dr. Tavzes, sreski načelnik dr. Žnidarčič, zastopnik policijskega upravnika g. Gril in še mnogi, mnogi zastopniki oblastev, ustanov, društev in korporacij.

O sporedu nam ni treba izgubljati besed hvale, ker je bil res odlično izbran od početka do kraja, zato naj danes le kratko beležimo. Večer je bil otvorjen s Čajkovskega klavirskim koncertom v G-duru op. 44. I. del, ki ga je izvajala pianistka Božena Šaplja s spremljevanjem Orkestra državnega konservatorija in Orkestralnega društva pod taktirko L. M. Škerjanca. Viharno pozdravljen je nastopil zatem Akademski pevski zbor, ki je pod vodstvom Franceta Marolta zapel štiri sijajno izvedene pesmi, od katerih je Maroltova »Kanigalilejska ohcet« pripravila poslušalce do frenetičnega priznanja. Nato sta pela operna pevca dr. Makso Adrian in Julij Betteto, zadnji v koncertnem delu večera je pa nastopil mešani zbor Glasbene Matice, ki je zapel pod taktirko g. M. Poliča troje Lajovčevih pesmi. — Občinstvo je vse umetnike nagradilo s prav prisrčnim, zdaj pa zdaj viharnim odobravanjem. Dirigenti in vsi solisti so prejeli krasne lovorjeve vence in šopke.

Sledil je zabavni del prireditve, ki je trajal čez polnoč in so zlasti ugajali plesi Katje Delakove z njeno skupino; potpuri ruskih narodnih pesmi je morala ob rastočem navdušenju ponoviti. Prav tako se je dogajalo tudi ostalim izvajalcem; je pa kar čudno in zelo razveseljivo, da so ob tako mešani publiki žele največ priznanja le umetniško dovršene točke. V tem pogledu so vsi člani baletnega zbora Narodnega gledališča dali svoje najboljše.

Naposled se je razvila nenavadno prisrčna prosta zabava, v kateri so kaj kmalu prišle na svoj račun tudi plesa željne duše in dušice. Artistično vodstvo prireditve — gg. Mahkota, Košiček in Pelan — ki je svoje delo res imenitno izvedlo, je kmalu spoznalo, da brez plesa le ne pojde, čeprav je šlo za dobrodelnost, in bi morale vladati bolj pogrnjene mize. Nu, pa je sleherni mogel priti na svoj račun in je radio-jazz orkester pod vodstvom g. S. Cvirna imel polne roke dela. Zabava je trajala skoro do jutra, pa še tedaj je bilo toliko občinstva, kakor da se je prireditev šele pričela.

Za ta, v vsakem pogledu veliki uspeh gre vse priznanje organizatorjem prireditve gg. županu dr. Dinku Pucu, podžupanu prof. Evgenu Jarcu, magistratnemu direktorju g. Jančigaju, ravnatelju Mestnega dohodarstvenega urada g. Zupanu, ravnatelju MPZ g. Šaplji in referentu za socialno skrbstvo g. Juvanu. Prav tako kakor vodstvo dobrodelne akcije je pa bilo požrtvovalno vse dolge tedne posvetilo ves svoj prosti čas uradništvo mestne občine ljubljanske, ki je delu za mestne siromake.

Zavoljo izredno lepega gmotnega uspeha gre velika hvala zlasti našim trgovcem in podjetnikom, zakaj večji del okrepčil in pijače je bil podarjen, tvrdki Meden in Alko sta pa podarili prav vse likerje in žganje. Dasi so prireditelji vzorno poskrbeli za vse, je vendar dobrot kmalu zmanjkalo in je bilo treba prazne police spet iznova založiti in ni zabava prav nič trpela.

Tako je ljubljanski meščan na pobudo mestne občine drugič dokazal, da se ob urah oddiha ne zna le poveseliti, ampak da se v polni meri zaveda tudi dolžnosti, ki mu jih narekujeta čas in srce do svojega mesta. Deviza: »Odpri srce, odpri roke!« je zmagala.

Ženski zbor proti redukcijam

V zvezi z akcijo, ki so jo ženske organizacije v vsej državi podvzele proti nameravanim redukcijam poročenih žen, sta danes dopoldne sklicali protestno zborovanje tudi naša Jugoslovenska ženska zveza in Zveza delavskih žen in deklet. — Dvorana v Kazini, ki je bila dobro zasedena, kakor je to redek primer na ženskih zborovanjih, in živahna razgibanost zbranega ženstva sta zgovorno pričali o tem, da je napoved redukcij v naših ženskih vrstah vzbudila močan odmev in da žene nikakor niso pripravljene, da bi moške sprejele ukrepe, ki globoko zadevajo interese vsega ženstva in obstanek rodbin. Po disciplini in vsebini govorov je to zborovanje moralo zapustiti najlepši vtis.

Po nagovoru gospe Tavčarjeve je gospa prof. Grahorjeva poudarila, da se žene že z načelnega vidika upirajo zahtevi, da naj one ne bi imele pravice do dela in do kruha. Ustava sama zagotavlja ženam iste pravice na vseh področjih javnega udejstvovanja kakor možem. Da so redukcije dandanes tudi dejansko nepotrebne, dokazuje že sam primer, da je nameščenih mnogo premalo učiteljic in profesoric in da so zaradi tega šole prenapolnjene ter da zlasti v južnih krajih države primanjkuje inženjerjev in drugih izobraženih delavcev.

Zastopnica delavskih žen ga. Rakovčeva je naglasila žalostno smešnost dejstva, da se morajo žene v dvajsetem stoletju boriti za pravico do dela in do kruha, pa je minilo komaj nekaj let od velike vojne, v času katere so morale žene prevzeti na svoja ramena vse breme dela v družbi in so tako živo izpričale svojo enakovrednost z možmi. Z razmahom tehnike, ki je eden glavnih razlogov, da brezposelnost neprestano narašča, bi se morala družba okoriščati tako, da bi od njenih pridobitev imeli koristi vsi ljudje. Dokler ne bodo pričeli reševati vsega vprašanja pri tem jedru, dotlej se bosta širili brezposelnost in beda.

V imenu poštno-telegrafskih in telefonskih uslužbenk, ki predstavljajo morda najizrazitejšo specialno žensko stroko v javni službi, je ga. Horvatova izvajala: Če so že redukcije potrebne, naj se izvajajo proti tistim možem, ki uživajo po dvojne, trojne službe in ki ob prejemanju predčasnih pokojnin opravljajo še pogostokrat lepo plačane privatne službe. V telegrafski in telefonski stroki na pošti so panoge, ki jih lahko vrše izključno samo ženske. Vsa blagajniška služba v tej stroki je poverjena skoraj izključno ženam, ki so jih odločujoči faktorji spoznali za najbolj vestne in zanesljive. S splošno redukcijo poročenih žen nameravajo omogočiti zaposlitev 2000 do 3000 maturantov in akademikov, ki so brez službe, toda v telegrafski in telefonski stroki ni niti enega kvalificiranega moškega, ki bi bil brez posla. Nova uredba o organizaciji te panoge v poštni službi, ki je bila v finančnem odboru že sprejeta, predvideva za ženo naslednji odstotek mest: z nižješolsko izobrazbo 30 odst., s srednješolsko 25 odst in z visokošolsko 10. Čeprav žene s takšno odmero odstotka v zaposlitvi ne morejo biti zadovoljne, pričajo že same številke, da se nameravana redukcija ne bi smela nanašati na telegrasko in telefonsko stroko. Tu je vseh ženskih uslužbenk 312 (in sicer 2373 uradnic, 372 zvaničnic, 120 služiteljic, 264 dnevničark), stanje vsega osebja pt znaša 11.200. V poštno telegrafski in telefonski službi je torej v celoti zaposlenih samo 28 odstotkov ženskih moči, pri železnica pa komaj 2 odstotka. Upokojiti je treba dosluženе moči, poročenim uslužbenkam je plača podlaga eksistenčnega minima.

Zadnja je govorila ga. Vodetova v imenu učiteljic, ki imajo največ povoda za protest. Učiteljska stroka po teh ukrepih najobčutneje prizadeta, o čemer priča tudi dejstvo, da je bilo v Ljubljani ukinjeno žensko učiteljišče. Zapirati ženi pot v šolsko službo se pravi, zapirati ji pot do njenega najelementarnejšega poklica, ki je vzgoja otroka. Pravijo, da je poklicna žena povzročila krizo družine in brezposelnost, in vendar je jasno, da je krize krivo današnje gospodarstvo. Kako brezuspešno je, današnjo krizo reševati na ta način, da se ženi jemlje pravica do poklica in da jo, kakor se reče, vračajo družini, najzgovorneje dokazuje hitlerjevska Nemčija, kjer je beda družine vsak dan večja. Če je treba štediti, naj se štednja prične pri glavi. Naj se določi maksimum dohodkov, do katerih ima človek pravico, iz prebitka, ki bi se zbral na ta način, pa naj se osnuje socialni fond, iz katerega bi se dopolnjeval eksistenčni minimum tistim, ki ga nimajo. Pri nas, kjer je okrog pol milijona otrok brez šole, pomeni štednja v tej smeri težko redukcijo kulturnega nivoja.

Žene zahtevajo politično in socialno enakopravnost. Prvi pogoj enakopravnosti pa je: pravica do dela, ki človeku edino zagotovi neodvisnost.

Na koncu je govornica prečitala jedrnato resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta in ki zahteva:

Oblasti naj z vsem svojim vplivom preprečijo, da bi se protiustavno reševala brezposelnost na škodo žen, zaposlenih v državnih in privatnih službah (člen 19. ustave). — Zabranijo naj se redukcije in sistemiziranje službenih mest po spolu. — Določi naj se maksimum dohodkov. — Odpravijo naj se vse sinekure in vsa plačana častna mesta. — Naodločneje naj se preneha vsa protekcija, ki danes posebno kvarno vpliva na javno življenje. — Ukinejo naj se vsi specijalni honorarji za delo, ki se vrši med uradnimi urami. — Prepreči naj se, da ena oseba vrši več poslov in prejema večkratno plačo, dočim drugi nimajo nobene zaposlitve. — Razbremene naj se prezaposlene osebe v uradih in v šolah. — Vzporedno za napredkom tehnike naj se krajša delovni čas.

Število obiskana razstava mesnih izdelkov

V prostorih trgovine z mesom g. Javornika je bila dopoldne otvorjena razstava mesnih izdelkov kot zaključek 14-dnevnega mesarskega tečaja. Predsednik Zveze združenj mesarjev in prekajevalcev gosp. Fran Zajc je v nagovoru orisal prizadevanja naših mesarjev za čim večjo izpopolnitev njihove, za meščana tako važne stroke. Nato je pozdravil številno zbrane zastopnike oblastev in ustanov, ki imajo kakorkoli stika z živilskimi strokami.

Po otvoritvi je bila kratka zakuska v restavraciji »Zvezdi«.

Razstava mesnih izdelkov dokazuje v vsakem pogledu lep razvoj mesarske obrti in solidnost ljubljanskih mesarjev, ki jim ni le za trgovsko plat v poklicu, ampak skrbe tudi za napredek higiene v svoji obrti in kvalitete in raznolikosti izdelkov. V tem pogledu so vsi udeleženci tečaja delali po svojih najboljših močeh. Pravo ceno razstavljenih dobrot utegne določiti le gurman, preprosti človek pa strmi, ko vidi, kaj vse se da iz mesa napraviti. Zaključeni tečaj je vsekakor velikega gospodarsko-tujskega pomena in je želja nas vseh, da pride mesarska obrt na času primerno višino. Strokovni učitelj g. Theiss se je o naših mesarjih nad vse pohvalno izrazil, poudaril njih veliko solidnost, zlasti pa stremljenje po izboljšanju mesarske obrti. Najboljše priznanje našim mesarjem pa je gotovo v tem, da je bila res okusna razstava silno dobro obiskana. Časih je vladala prava gnječa in bilo je čuti glasno pohvalo.

Novo društvo naših umetnikov

Po ustanovitvi Kluba nenameščenih slovenskih upodabljajočih umetnikov se je v soboto zvečer vršil v Zvezdi še ustanovni občni zbor Društva likovnih umetnikov, ki si je nadelo nalogo, da kot strokovna organizacija združuje v sebi vse naše slikarje in kiparje ter kot takšna zastopa njihove stanovske in umetniške interese. V imenu pripravljalnega odbora, ki je pričel poslovati že v oktobru lani, je pozdravil številno zbrane tovariše in goste akad. slikar Cotič, zlasti še upravnika Narodne galerije Zormana, mariborskega delegata Jirka in zastopnika »Jutra«. Nato je prof. Šantel podal historijat vseh priprav za organizacijo.

Pravila so bila soglasno sprejeta. Z veliko večino je bil izvoljen odbor: predsednik Gojmir A. Kos, podpredsednik Cotič, blagajnik Šantel, I. tajnik Maleš, II. tajnik Jirak (kot zastopnik mariborskih umetnikov), odborniki Tone Kralj, Tratnik, Mihelič in Mirko Šubic.

Takoj po zaključku občnega zbora je imel odbor prvo sejo.

Naši likovni umetniki so po daljši dobi medvladja dobili torej dve važni stanovski organizaciji, ki sta ramo ob rami pripravljeni, da prevzameta iniciativo v borbi naše umetnosti za življenjski obstanek. Zmaga v tej borbi ne bo tako lahko pridobljena, zato pa bo delo novega društva in kluba še toliko bolj vredno simpatij in podpore s strani kulturne javnosti.

Novo vodstvo Zdravniške zbornice

Ob izredno velikem zanimanju članstva se je danes dopoldne vršil v dvorani OUZD občni zbor Zdravniške zbornice za dravsko banovino. Ker je dosedanji upravi pod predsedstvom mestnega fizika dr. Mavricija Rusa letos potekla triletna funkcijska doba, so bile na dnevnem redu tudi volitve. Že vse zadnje mesece se je v zdravniških krogih opažalo živahno volilno gibanje in tudi občni zbor Slovenskega zdravniškega društva, ki se je vršil na predvečer v Zvezdi in ki ni imel na svojem dnevnem redu posebnih problematičnih točk, je potekel pod vidnim vtisom predvolilne napetosti.

Predlagane so bile tri liste z nosilci dr. Alijo Koširjem, dr. Tičarjem in dr. Josipom Tavčarjem. Zmagala je prva lista, ki je zbrala 248 glasov, medtem ko sta druga (z 215 glasovi) in tretja ostali v manjšini. V vodstvu nove Zdravniške zbornice so: predsednik vseuč. prof. dr. Alija Košir, podpredsednik dr. Karel Petrič, direktor Higienskega zavoda, blagajnik dr. Josip Hebein, primarij, tajnik dr. Marjan Ahčin, predsednik disciplinskega sveta dr. Drago Švajger, tožilec dr. Živko Lapajne. Udeležba pri glasovanju je bila rekordna (vseh članov šteje zbornica 518).

Na občnem zboru samem je bilo sprejetih nekaj važnih samostojnih predlogov. Tako sta dr. Tavčar in dr. Tičar stavila dva obširna predloga o tem, kako bi se socialno pravičneje uredil zdravniški pogrebni sklad. Obe poročili sta bili sprejeti, da jih novi odbor prouči, nakar bodo predlogi obravnavani in sprejeti na sestanku, ki se bo vršil ob jesenskem kongresu Jugoslovenskega lekarskega društva na Bledu. Drug važen predlog je stavil primarij dr. Černič iz Maribora, ki je v smislu zakona o zdravniških zbornicah zahteval, da naša Zdravniška zbornica uvede **posebno kartoteko z osebnim izkazom vsakega zborničnega člana, ki naj bi podajal jasno sliko njegovega strokovnega in gospodarskega položaja.** O tej stvari se je vnela prav razgibana debata, v kateri sta zlasti univ. prof. dr. Šerko in upravnik splošne bolnice dr. Radman dokazovala neumestnost takšne določbe. Predlog primarija dr. Černiča pa je bil na koncu z veliko večino in ob velikem navdušenju mlajših zdravnikov sprejet. Uvedba kartoteke je v današnji dobi, ko mnogo mladih zdravnikov ostaja brez posla in brez zaslužka, medtem ko so nekateri starejši zdravniki zbrali v svojih rokah cele kupe honorarjev in služb, velikega socialnega pomena, ker bo s tem zdravniško stanovsko predstavništvo dobilo kontrolo nad dohodki svojih članov. — Slednjič je poročal še primarij dr. Meršol, da je bila nagrada docenta dr. Matka iz Maribora za najboljše medicinsko znanstveno delo letos podeljena na polovico dr. Kaminu iz Ljubljane in dr. Mikiču iz Zagreba.

Sokolski dom — spomenik vižmarskega tabora

V magistratni zbornici je bil v soboto zvečer sestanek zastopnikov ljubljanskih narodnih društev, ki ga je na pobudo šentviškega Sokola sklicala ožja šentviška rojakinja gospa Franja Tavčarjeva, da se porazgovorijo o tem, kako bi se postavil dostojen spomenik znamenitemu vižmarskemu taboru, s katerim so Slovenci dne 17. maja 1869 na tako manifestativen način nastopili pot svojega narodnega in političnega prebujenja.

Gospa **Tavčarjeva** je po pozdravu pojasnila, da so šentviški Sokoli nameravali prvotno postaviti spomenik v bronu ali kamnu, potem pa so jim nasvetovali dobri prijatelji, naj bi rajši postavili svoj dom, ki naj bi z delom in živim življenjem izpričeval spomin na veliki vižmarski dan. — Po kratkem govoru pisateljice Manice **Komanove** je starosta šentviškega Sokola dr. **Arko** s prepričevalno besedo predočil, da bi bil Sokolski dom vižmarskemu taboru v resnici najprimernejši spomenik. Sokoli delajo v Št. Vidu v izredno težkih razmerah. Društvo, ki šteje 150 članov, se mora v stiski zadovoljevati s šolsko telovadnico, ki pa nikakor ne ustreza njegovim namenom in na katero je že od šolske mladine zadosti velik naval. Nujna je takojšnja akcija za postavitev doma, na katerega pročelje naj se vzida lepa spominska plošča vižmarskemu taboru.

V razgovoru je senator dr. **Ravnihar** nagasil, da bo za izvedbo zamisli treba angažirati najprej SKJ in ministrstvo za telesno vzgojo, največ dela pa bo seveda ostalo na ramah naših narodnih društev samih. Poslanec **Koman** je oživil zanimivo reminiscenco o tem, da je bil pred vojno prostor za spomenik že določen, spomenik že napravljen, toda vlada je njega postavitev zabranila in spomenik sam dala zapleniti. Starosta ljubljanske župe dr. **Pipenbacher** je opozarjal, da je za dosego primerne vsote potrebna pač najširša nabiralna akcija ter je treba izposlovati pri ministrstvu, da se zbirka izvede po vsej državi. Pred vsem pa je treba apelirati tudi na šentviški občinski odbor, da bo prav razumel svoje kulturne in nacionalne naloge ter bo šel Sokolu pri njegovih stremljenjih bolj na roko.

Po kratki diskusiji, v katero so posegli še poslanec Koman, podstarosta Sokola in občinski svetnik Pipan iz Št. Vida ter župan Babnik, je bilo na koncu soglasno sklenjeno, da se zgradi v Št. Vidu Sokolski dom z vzidan spominsko ploščo, na kar je bil prav tako soglasno izvoljen akcijski odbor, ki mu je častna predsednica ga. Tavčarjeva, predsednik podstarosta SKJ Gangl, podpredsednik senator dr. Ravnihar, v njem pa so še poslanec Koman ter predstavniki Sokola, občine in vseh večjih narodnih društev. Odboru želimo izpolnitev naloge vsaj do 70. obletnice vižmarskega tabora.

Čitajte tedensko revijo „ŽIVLJENJE IN SVET"

Železničarske posmrtnine

V dvorani kina Ljubljanski dvor je dopoldne zborovalo podporno društvo železniških uslužbencev in upokojencev. V primeru s številom članstva, ki ga ima društvo, 11.637, je bil občni zbor šibko obiskan. Iz poročil posnemamo, da znaša društveno premoženje 2,795.000 Din.

Svojci vsakega umrlega člana dobe po 4000 Din pogrebnine. Ker je gotovina zamrznila in ne morejo denarni zavodi izplačevati denarja niti za tekoče potrebe, je društvo lani s knjižicami kupilo hotel Tratnik, ki ga je lepo preuredilo ter v spomin na nesrečni naš hotel, ki so ga v Trstu zažgali Italijani, krstilo na ime »Balkan«.

Umrljivost je bila v minulem letu precej velika in je društvo izplačalo svojcem pokojnikov rekordno vsoto okrog 86.000 Din. K debati so se oglasili razni govorniki, vendar je pa občni zbor potekel mirno in dostojno. Vodil ga je spretno predsednik g. Škerjanc.

Zborovanje mlekarjev

Maribor, 11. marca.

Okrog 200 kmetovalcev je prišlo danes na veliko zborovanje oživljene mlekarske zadruge v restavracijo Narodnega doma. Zbor je vodil predsednik g. Janžekovič, ki je med navzočimi pozdravil zlasti zastopnika Zveze mlekarskih zadrug iz Ljubljane g. Pavlico, sreskega komisarja g. Modrijana, podžupana g. Golouha, zastopnika Vinarske šole g. Pirnata in predsednika gorenjske mlekarske zadruge g. Novaka.

G. Pavlica je nato orisal položaj bivših mlekarskih zvez v Ljubljani, ki so bile vse brez izjeme zapisane smrti, ker so bile ustanovljene na popolnoma drugačni podlagi, kakor je bilo potrebno. G. Janžekovič je nato pojasnil položaj zadruge v Mariboru, ki je bila ustanovljena v veliko zadovoljstvom vseh, a je v teku časa popolnoma zaspala. Pojasnil je tudi vzroke, ki so do tega dovedli, eden glavnih pa je bil gotovo pomanjkanje potrebnih finančnih sredstev. Tretji govornik gosp. Novak pa je govoril iz svoje 12-letne strokovne skušnje. Apeliral je na kmetovalce, naj ne obupajo ter se z vso ljubeznijo oklenejo zadruge, saj jim je gorenjska v marsičem lahko v zgled. Podžupan g. Golouh je izrazil simpatije mestne občine ter obljubil, da bo občina, kolikor je le v njeni moči, zadrugo podpirala. Nastala je živahna debata, v katero so posegli med drugimi g. Kovačič, Pavlica, višji veterinarski svetnik Pirc in drugi.

Ali so ga cigani ukradli?

Leskovac, 9. marca.

Te dni se je v Leskovcu pripetilo nekaj, kar je zelo podobno tistemu dogodku, ki je lani izzval oni znani strahoviti pogrom na cigane v Varvarinu. Ciganska družina Stevana Gjorgjevića je namreč že več dni vodila po Leskovcu nekega pohabljenega dečka, s katerim je prosjačila po ulicah in hišah. Dogodilo se je pa, da je deček ostal nekaj časa sam na ulici, pa je porabil to priliko, da je vprašal človeka, ki je prišel mimo njega, kako se imenuje mesto, kjer se nahaja. Ko je izvedel, da je v Leskovcu, je povedal deček, da je iz vasice Čitlika pri Pečenjevcu v leskovski okolici. Ker je Leskovčan, na katerega se je deček obrnil, takoj javil stvar policiji, je le-ta nemudoma odvedla Cigana Gjorgjevića, njegovo ženo Persido in pohabljenega dečka v svoj urad.

Pri zaslišavanju sta cigan in njegova žena izjavila, da je deček njun netjak in da je že od rojstva pohabljen, ali sta ste precej zapletala v svojih izpovedbah ter je bilo takoj jasno, da ne govorita resnice. Deček sam je izpovedal, da mu je ime Živojin Mihajlović, da ima očeta in mater ter dva brata, da nima še enajst let in da je pohabljen že od rojstva. Toda tudi dečkova izpoved ni odgovarjala resnici, ker je sreski zdravnik, ki ga je pregledal, ugotovil, da ni pohabljen že od rojstva in da je star nad 11 let. Ker je bil po naključju tedaj v Leskovcu neki občinski odbornik iz dečkove domovinske občine, so mu pokazali dečka. Spoznal ga je takoj in potrdil, da mu je resnično ime Branislav Mihajlović, a je dodal, da je deček že pred več leti izginil in sicer tedaj, ko so ga poslali v Novi Sad, kjer bi naj bil sprejet v tamošnji sirotišnici.

Na policiji je bila zaslišana tudi dečkova sestra Todora, poročena Stamenkovićeva, ki je tudi potrdila, da je njen brat pred leti izginil, ali v pohabljencu ni mogla z gotovostjo spoznati svojega brata.

Stvar postaja tako precej težka uganka, ki jo pa policija upa razvozlati z nadaljnimi zaslišavanji, ki naj bi predvsem dognala, kako je prišel deček v roke ciganom in ali je bil res pohabljen že od rojstva, ali pa so ga morda pohabili, oziroma mu še povečali pohabljenost pozneje, da bi kot berač vzbujal čim večje usmiljenje in bi bila miloščina tem večja.

Stanko Bitežnik:

Konjske sile in cestni promet

MOTTO:

Kaj znancev že požrla je pnevmatka!
Odprta noč in dan garaž so vrata,
al' dneva ne pove nobena pratka.

Po Prešernovi »Memento mori!«

Z bolščečimi steklenimi očmi, pošastno ropotajoč in rjoveč kakor lev po preriji, drvi po cesti, v oblake prahu in smradu zavita pošast, ki ji pravimo — avtomobil.

Pred njo strah in trepet — za njo stok in škripanje z zobmi.

Kar je lev v džungli, to je avto na cesti. Vendar je slednji mnogo bolj krvoločen in tudi mnogo bolj premeten kakor lev. Iz pravljic nam je znano, da lev včasih beži pred človekom. Ste že čuli kdaj, da bi avto bežal pred človekom? Nikdar in nikoli! Kvečjemu pred stražnikom še beži. Lovci na leve pripovedujejo, da so si že večkrat rešili življenje, če so legli na tla, pridrževali sapo in se obnašali kakor mrtveci. Lev jih je samo povohal in odšel svojo pot. Avtomobila s tem ne boste prevarili. Le poizkusite enkrat leči sredi ceste in zadržujte sapo. Prepričali se boste na lastni koži, kaj napravijo v eni sami sekundi konjske sile, upodobljene v avtomobilu.

Statistika, ki je povezala v številke vse naše žitje in bitje na zemlji, ugotavlja, da požro gumijasti obroči v civiliziranih deželah čez leto in dan več ljudi kakor so jih levi pohrustali v stoletjih. In vendar je, kakor smo se v šoli učili, lev huda zver. O, te šole! Kako zameglen je njih pogled na življenje. O levu smo znali v šoli na izust vse, in še več, kolikor je bilo za naše zdravje koristno. O konjskih silah — ničesar. Poznali smo moč levjega repa, poznali učinke njegovih šap in zob. O učinku gumijastih obročev, jeklenega hladilnika in širokega blatnika na človeške kosti in zdravje sploh pa niti besedice!

Človeško znanje napreduje z brzovito naglico. Napredovala je medicina s takimi skoki, da bi jo sam divji kozel zavidal. Vprašanje časa je le, kdaj bo do pogrebni zavodi pospravili svoje prostore in pribili na vrata listek z napisom: »Obrati zaradi pomanjkanja dela — opustili.«

Dognane so klice bolezni, dognan način zdravljenja, dognani bacili. Kratkomalo — vse je dognano.

Le enemu bacilu ne more ranocelniška umetnost do živega, in to je prosluli: »Bacilus avtomobilicus«, kakor ga je medicinska znanost blagovolila imenovati. Le-ta se krčevito upira vedi in slejkoprej nemoteno mesari po naših cestah.

Vendar moramo biti hvaležni i tej znanosti za mnogotere izsledke, s katerimi je obogatila naše znanje o avtomobilu. Tako je slednjič dognano in po strokovnjakih ugotovljeno, da »Bacilus avtomobilicus« ni nevaren, dokler ždi v garaži, delavnici ali cestnem jarku. Človeškim kostem in telesu vobče postane nevaren samo na cesti. Človeka, ki ga doseže s svojimi gumijastimi obroči, tako neobzirno zmaliči in skrotoviči, da potem zaman ugiblješ, ali je bil povoženec teta ali stric. Tudi je hvalevredno dognano, da živi najrajši na asfaltnih tleh in se rad izogiblje poljskih potov in kolovozov. Za kozje steze pa sploh ne mara in tudi podoba je, da njegovim zakajenim pljučam planinski zrak preveč ne prija. Kar je na cesti podvrženo fizikalnemu zakonu premikanja, je zapisano njegovemu nesmrtnemu sovraštvu. Pri tem ni izbirčen, z isto naslado, kakor se zakadi v ubogega kolesarja, se spravi tudi nad nič hudega slutečo mlekarico ali ubogega kužeta, ki si z lajanjem krajša čas. Na svojo žrtev se najrajši zakadi na ovinkih in križpotjih. Njegov pogum je občudovanja vreden. Z enako drznostjo plane na samotnega potnika, kakor na gručo ljudi v najbolj obljudeni ulici.

Če sreča »Bacilus automobilicus« na cesti istovrsten bacil, se kaj rad zale-

DOGODKI PO ŠIRNEM SVETU

Lepota zimskega sporta

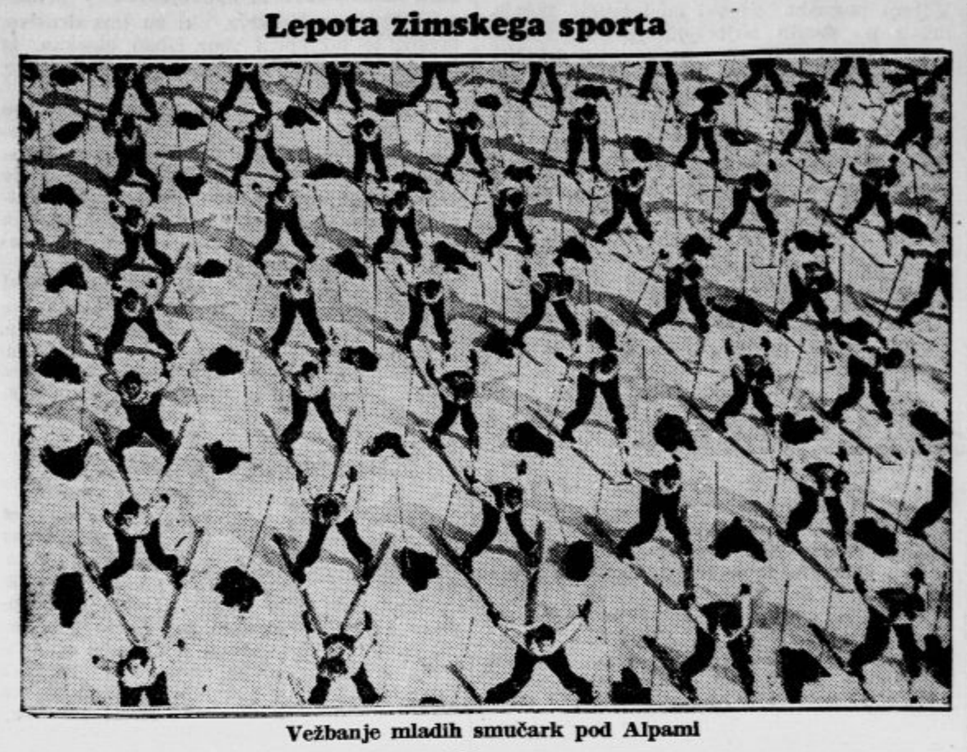

Vežbanje mladih smučark pod Alpami

Prva plaketa novega belgijskega kralja

Medaljon kralja Leopolda III., delo belgijskega slikarja Pierra de Soeta

Za pomlad

Kostum iz škotskega blaga

Reforma napitninstva v Avstriji

Trgovinsko ministrstvo na Dunaju je obvestilo zvezo avstrijskih hotelirjev, da ima načrt za preureditev napitnin v natakarski stroki. Izdan bo ukrep, da se bo k vsakemu računu v gostilnah in kavarnah avtomatično prištelo 10 odstotkov, kakor je to običaj že v mnogih drugih evropskih državah.

Vino ni luksus

Državni svetnik Willy Börger, delavski zaupnik hitlerjevskega režima za porensko pokrajino, je izdal proglas na nemško prebivalstvo, kateremu priporoča, naj vendar že trezno presoja pomen vina in naj ne vidi v potrošnje tega soka nikake potrate.

Marksistična gobezdavost, pravi proglas, je razvpila konsum vina kot luksus, kot kapitalistično uživanje. Nazor, ki se je zaradi tega razširil, je povzročil, da je konsum vina padel, obenem pa so močno padle vinske cene. Viničarstvo je s tem izgubilo svoj pomen in gospodarsko podlago. Vzrok, da zaslužijo viničarji tako borne plače ni to, da viničarji slabo delajo, marveč kriva sodba, ki se je vgnezdila v milijonih ljudi, da je vino luksus.

S tem, pravi proglas, pa nočemo dajati potuhe pijanstvu. Nemčija popije manj alkohola kakor katerikoli drugih evropskih držav. To se pozna posebno pri vinu. Švedska in Norveška sta deželi, ki ne pridelata niti kapljice vina, vendar pa se v teh dveh deželah popije več vina kakor v Nemčiji.

Visoka šola brez predizobrazbe

Rajhovski vodja nemškega dijaštva dr. Staebel je na nekem dijaškem zborovanju označil nove smernice za visokošolski študij v Nemčiji, ki ni v bistvu nič drugega kakor posnetek zadevnih metod v Rusiji.

Ljudje iz vrst Hitlerjevih omladincev, uradniki in člani organizacije, ki se odlikujejo po svojem značaju in sposobnostih, bodo v bodoče imeli pravico vpisati se na univerzo brez predhodne srednješolske izobrazbe. Edini pogoj, ki ga bodo morali izpolniti, bo ta, da bodo morali napraviti nekakšno glavno skušnjo, ki bo pokazala, kako so dozoreli v svojem življenju.

Podjetne študentke

Tri angleške študentke raziskujejo podzemsko jamo pri Derbyshire v Angliji

Ponesrečeno ugrabljenje

V Semilu na severnem Češkoslovaškem je prejela žena nekega tvorničarja izsiljevalno pismo, v katerem jo je neznan pisec pozival, naj prinese v neko ostavljeno tvornico za smodnik 15.000 Kč, če noče, da se zgodi z njenim otrokom kakor z Lindberghovim prvorojencem.

Žena je nesla denar na označeno mesto, obenem pa je obvestila orožnike, ki so prežali, kdo bo prišel na sestanek. Kmalu se je res prikazal moški, ki se je o njem pri aretaciji dognalo, da je delal v tvornici ženinega moža. Aretiranec je priznal svoje izsiljevanje in so ga spravili pod ključ.

Kralj na kolesu

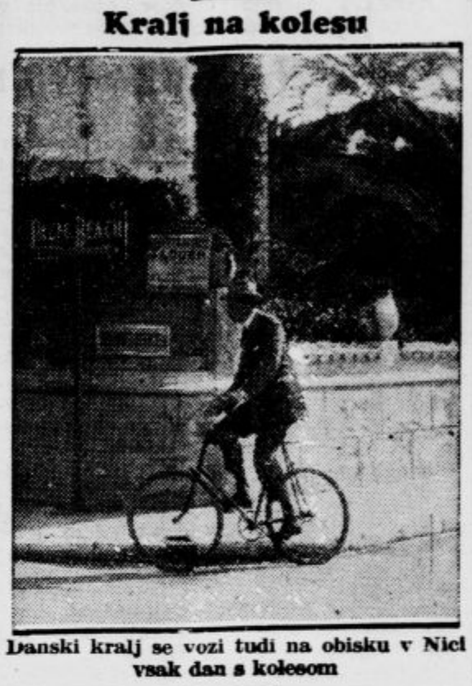

Danski kralj se vozi tudi na obisku v Nici vsak dan s kolesom

Ženska v hlačah

Dvodelni kostum za letošnjo kopališko modo

(Pariški model)

Lov za otrokom

Zagreb, 10. marca.

Bilo je nekako pred sedmimi leti, ko je prispel v Zagreb svetovno znani danski učenjak, biolog dr. Tage Elinger, ki je imel v Zagrebu vrsto znanstvenih predavanj. Ob priliki teh predavanj se je seznanil s slušateljico kmetijske fakultete zagrebškega vseučilišča Ilko Šipuševo, hčerko nekdanjega hrvatskega deželnega poslanca, s katero se je potem poročil. Po poroki, ki se je vršila v Zagrebu, sta poročenca odpotovala v Kodanj, kjer sta v neskaljeni sreči preživela prva leta svojega zakona ter sta se jima rodila dva otroka, sinček in hčerka. Vse je tako ostalo do predlanskega, ko je prišlo do hudih sporov med zakoncema in sta se naposled sodno ločila. Sodišče je oba otroka prisodilo materi. Ko pa je ločenka hotela odpotovati z otrokom k svojim staršem v Zagreb, je dr. Elinger nenadoma izginil in ž njim tudi sinček.

Zaman je bilo vse poizvedovanje po beguncu. Elinger je potoval po Evropi in vodil s seboj svojega štiriletnega sinčka. Komaj je žena izvedela za njegovo začasno bivališče, je že spet izginil. Naposled je izvedela, da se je nastanil v Budimpešti, pa je nemudno ukrenila vse potrebno, da bi madžarska oblastva prisilila dr. Elingerja, da ji izroči otroka. S pomočjo privatnega detektivskega zavoda je dognala, da je dr. Elinger, ki si je pridobil madžarsko državljanstvo, skril otroka v nekem zavodu ob Blatnem jezeru. Ko je nato ženin zastopnik dosegel pri budimpeštanskem sirotinskem sodišču razsodbo, da se mora otrok izročiti materi, in je prišel po otroka v zavod, je deček zopet izginil. Nastopiti so morali zopet detektivi, ki so po dolgem poizvedovanju naposled vendarle izvedeli, da je dr. Elinger skril dečka pri nekem svojem prijatelju, pa se medtem tudi pritožil proti razsodbi budimpeštanskega sirotinskega sodišča. Ker je tudi druga stopnja prisodila otroka materi, se je še pritožil na najvišjo stopnjo, ministrstvo notranjih stvari, ki pa je potrdilo razsodbo obeh nižjih stopenj in dokončno prisodilo otroka materi.

Tako se je naposled vendarle ta skoraj dveletni lov za otrokom, ki se je vršil skoraj po vsej Evropi, končal v Budimpešti, odkoder je nato mlada ločena mati odpotovala s svojima otrokoma v Zagreb.

Vesti iz Primorja

»Dante Alighieri« in tolminski študentje

Na tolminski gimnaziji, nekdanjem slovenskem učiteljišču, študira laško kulturo 160 študentov, do 120 Slovencev. Vzgajajo jih fašistični profesorji v šoli in zavodu po nedvomno zelo sodobnih metodah, pri katerih so cerkvene in fašistične parade glavna dva pedagoška momenta. In črne srajce so temeljna odlika slehernega dobrega dijaka — nesrečneža, ki s silo odtrgan od domačega ognjišča in morda celo proti svoji volji dorašča v dandanašnjega Janičarja, sužnja tuje krvi in kulture.

Zadnjič so dali tolminskim študentom novo injekcijo. Listi so povsem kratko, toda z očividnim zadoščenjem zabeležili: Študentje naše gimnazije »Vincenca Arbarella« (čemu Tolmincem to ime?) so svesti si visoke misije, ki jo izvaja »Dante Alighieri«, neugasna luč italijanstva v tujini, kjer predstavlja ta ustanova italijansko ime in kulturo, s plebiscitarno manifestacijo prijavili svoj pristop k tej organizaciji. V njeno tolminsko podružnico se je hkratu vpisalo 151 dijakov odnosno 95 odst. *Take afirmacije domovinske ljubezni naših fantov ne bi bilo treba posebej zabeležiti, saj poznamo njihova čustva, če ne bi bilo potrebno poudariti, da pripada njih znaten del slovenskim družinam. Zato so dijaki in njih profesorji, ki so znali, vcepiti jim taka čustva, vredni vse pohvale...*

Torej so vendarle sneli krinko! Vcepljena čustva — ali točno: nasilje, zakaj iz zavoda in šole jih poženejo in celo pred sodišča, če bi se količkaj spozabili. Še matere-Slovenke ne smejo do svojih sinov, če ne znajo »sladke govorice« — Dantejeve.

*

Nekdanji sokolski domovi za dopolavoro

Kakor znano, so v Gorici pred kratkim v Trgovskem domu, v nekdanjem centru slovenskega kulturnega življenja, uredili glavne prostore fašistične stranke, ki ima na Goriškem kakor drugod po naših krajih izključno le ta namen, da z vsemi sredstvi in celo s svojimi socialnimi akcijami posredno ali neposredno zatira slovenski življenj. Sedaj so se, kakor poroča emigrantsko glasilo »Istra«, lotili še nekdanjih sokolskih domov v naši deželi. V Ilirski Bistrici so v bivšem sokolskem domu uredili društvene prostore za fašistični »Dopolavoro« in celo za njegovo kavarno. Enako se je zgodilo tudi v Prestranku, kjer so se posvetili zlasti prireditvam, ki se vršijo skoraj vsako soboto in na katerih organizirajo plese kot glavno atrakcijo za slovensko mladino.

Aretacije v slovenski Istri.

Kakor poroča »Istra«, so bile izvršene tik pred pustom v Čežarjih in Pobegih v slovenski Istri številne aretacije. Aretiranih je bilo 25 mož in fantov, ki so jih odvedli v proslule zapore v Kopru.

Nova cerkev v Šofijah

V Škofijah v slovenski Istri so te dni dogradili novo župno cerkev. Graditi so jo pričeli pričetkom leta 1932. Na zahtevo krajevnih fašističnih oblasti je bila cerkev zgrajena v romanskem slogu. Zanimivo je, da so jo morali posvetiti spominu na lateranski pakt, ki je bil pred 5 leti sklenjen med fašistično državo in Vatikanom.

Konkurenca na Jadranu

Zaradi hude konkurence jugoslovenskih potniških parnikov je morala italijanska paroplovna družba »Adriatica« na progi Reka-Benetke ukiniti pristajanje svojih parnikov v Puli. Ta odredba je izzvala v Puli, zlasti pa med njenimi fašisti hudo razburjenje. Pulski pokrajinski gospodarski svet je poslal sedaj zaradi tega pokrajinski upravi vlogo, v kateri zahteva, naj prefekt energično intervenira pri vodstvu paroplovne družbe, da prekliče svojo odredbo. V vlogi navaja, da bi morala družba pač z drugimi sredstvi braniti svoj prestiž na progah med italijanskimi pristanišči ob gornjem Jadranu. Predvsem bi morala uvesti primernejše in hitrejše zveze, pa tudi znižati vozne cene, ki so neprimerno višje od cen na jugoslovenskih parnikih.

Nova fašistična društva

V Umagu so te dni ustanovili novo občinsko balilsko organizacijo, v kateri se bodo združile vse sekcije mladinskih fašističnih organizacij, ki so do sedaj delovale na posameznih šolah v občini pod vodstvom fašističnega učiteljstva. V Slavini pa so preteklo nedeljo ustanovili Dopolavoro. Po prizadevanju fašističnih oblasti so stavili temu »kulturnemu« fašističnemu društvu na razpolago tudi posebne prostore za čitalnico, knjižnico in manjše prireditve. Dopolavoro v Slavini ima seveda poleg splošne tudi svojo posebno politično nalogo. Fašistični tajnik je v svojem otvoritvenem govoru poudaril, da mora društvo sestaviti cerkveni pevski zbor, ki bo moral čimprej nadomestiti slovensko cerkveno petje z italijanskim in latinskim.

Spremembe v fašistični stranki

V pokrajinskih pa tudi v krajevnih organizacijah fašistične stranke na Goriškem in Tržaškem se je v poslednjih dneh izvršilo več važnejših sprememb. Tako je bil imenovan za novega podpoveljnika goriških mladinskih bojnih organizacij neki Cleto Cosmi, za tajnika goriške akademske fašistične skupine Marij Battista, katerega prednik dr. Ferruccio Bernardis je moral podati ostavko. Tudi dosedanji krajevni tajniki stranke v Vipavi, Vremah in Gropadi so bili odstavljeni. Za njihove naslednike so bili imenovani dr. Josip Spilimbergo v Vipavi, Ivan Medeina v Vremah in Josip Dellanzo v Gropadi.

Tragična smrt 9-letne šolarke

Pretekli ponedeljek zvečer je v Idriji težak plaz snega zasul 9letno Anico Seljakovo. Ko se je domov grede približala neki hiši, se je z njene strehe utrgal plaz snega in jo vso pokopal pod sabo. Pod snegom se je Anica Seljakova zadušila. Nesreče ni nihče opazil, zato so bili njeni starši, ko je nastopila noč že zelo v skrbeh. Več ljudi je pričelo iskati malo Anico, ki so jo končno našli pod snegom. Otrok je imel tudi zlomljen tilnik in levo nogo.

Delo v tržiški ladjedelnici

Poljska paroplovna družba »Gdynia America Line« je naročila pri jadranskih ladjedelnicah velik 14.400 tonski parnik, ki so ga te dni pričeli graditi v tržiških ladjedelnicah. Parnik bo dolg 150, širok 21.5 m in bo vozil z brzino 18 vozlov na uro. Poljska paroplovna družba bo z njim vzdrževala potniški promet med Gdinjo in Severno Ameriko.

Vodovod iz časov Marije Terezije

Kakor znano, je rimska vlada pred tedni določila nov načrt za ureditev tržaškega mesta. Po tem načrtu so pričeli te dni s preureditvijo tržaškega korza. Pri prekopavanju ceste so delavci naleteli na sledove starega vodovoda, ki je bil zgrajen skoraj pred 200 leti. Vodovod sta zgradila po sledovih nekdanjega rimskega vodovoda inženjerja Fröst in Bonomo. Speljala sta ga od studencev pri Sv. Ivanu v sedanje tržaško staro mesto. Delavci so izkopali nekaj cevi tega vodovoda, ki jih bodo sedaj po odredbi občinskih oblasti shranili v tržaškem muzeju.

Nesreča z granato

V Kanalu ob Soči je našel 14letni Martin Pizzocaro granato. Odnesel jo je domov, ker zbira njegov oče staro orožje in strelivo, ki ga je tam okrog iz vojnih časov še vedno mnogo. V kuhinji jo je postavil na ognjišče. Pridružila sta se mu tudi njegov mlajši brat Gino in sestra Marija in vsi trije so pričeli granato demontirati. Pri tem pa je nekaj smodnika padlo v žerjavico in granata je tedaj nenadoma eksplodirala. Vsi trije otroci so bili težko ranjeni. Martin se sedaj v goriški bolnišnici bori s smrtjo.

Smrtne opekline

V Trnovem je dve leti star otrok Ljudmila Cej postal žrtev opeklin, ki jih je dobil, ko ga je mati za hip pustila samega v kuhinji in je po nesreči prevrgel velik lonec, poln vrele vode. Ko se je mati vrnila v kuhinjo, je našla otroka nezavestnega na tleh. Spravila ga je takoj k zdravniku, ki pa se je zaman trudil, da bi mu rešil življenje. Oblasti so poslale k materi na dom sodnijsko komisijo, da dožene vzroke nesrečne smrti njenega deteta, a ni mogla ničesar novega ugotoviti.

Pristopajte k „Vodnikovi družbi“

vanj. Znanost imenuje taka srečanja »Karambol«. Kadar ni na cesti premikajočih se stvari ali živih bitij, je zadovoljen tudi z ograjami, kupi gramoza, brzojavnimi drogovi, obcestnimi kamni in drugimi takšnimi dobrinami.

Četudi smo medicinski znanosti hvaležni za vse te izsledke, je vendar tako gledanje za pravilno pojmovanje avtomobila preveč pristransko. Da pridemo zlu do dna, se moramo postaviti na širše, vsečloveško zrelišče in z njega motriti dejanje in nehanje avtomobila na zemlji.

Naslednje točke naj bodo čitatelju skromen kažipot na vprašanje: kaj je avto.

Avto je:

Avtomat za uničevanje gume, olja in bencina. Avtomat za proizvajanje cestnih oblakov. Avtomat za pudranje. Avtomat za blatne prhe. Stroj za uničevanje cestnega tlaka. Stroj za podiranje ograj, obcestnih kamnov in brzojavnih drogov. Stroj za gaženje kur, rac in ljudi. Priprava za oviranje cestnega prometa. Priprava za kršenje policijskih predpisov. Priprava za plašenje konj. Priprava za draženje psov. Priprava za povzdigo ljudske zavisti. Aparat za pretresavanje možganov. Aparat za lomljenje kosti. Aparat za požiranje kilometrov. Pripomoček za pospeševanje konkurzov. Pripomoček za pospeševanje razporok. Bencinski motilec zakonske sreče. Vir dohodkov za kirurga in kazenskega zagovornika. Napredovalna lestvica za preiskovalnega sodnika in prometnega stražnika. Oblastno dovoljena plinska vojna. Reklamna deska za povzdigo človeškega dostojanstva. Ljubavni kotiček za zaljubljence. Mastna pečenka za davkarijo in magistrat. Nočno slepilo za pešce. Smrtno trobilo za pešce in pasažirje. Strah in trepet šoferskih kandidatov. Drveča reklama za bolnišnice in zdravilišča. Drveča menica in bianco. Drveči radijski aparat za prenos atmosferskih motenj. Limanice za zavarovalnice. Brezplačen sedež za jetnišnice. Vstopnica za sirotišnice. Tihi družabnik pogrebnega zavoda.

Ko gledam sedaj pred seboj te, do kosti razgaljene konjske sile, v vsej svoji krutosti in krvoločnosti, mi kakor iz onostranstva ori na uho Prešernov stih:

Naj zmisli kdor lepoto ljubi světa
in od veselja zdaj po cestah leta,
da pešcev žrtev vsak dan bolj dozóri.

Da. Res je tako! Oblast, ki skrbi za dobrobit državljanov in pešcev, je mislila, da bo s cestnim policijskim redom ubranila človeški rod pred pogubonosnimi brcami z gumijem podkovanih konjskih sil. Strogo je zabičala, da morajo vse konjske sile voziti desno, da morajo trobiti, da ne smejo drveti. Toda vse to je izdatno premalo. Govoril sem z odličnimi povoženci in vsi so enodušno soglašali z menoj, da je za telo in zdravje človeka približno vseeno, ali ga povozi na levi ali desni strani ceste, ali gredo konjske sile hitro ali počasi čez njega, ali tedaj trobijo ali ne. Za odškodninski zahtevek, tako so dejali, je morda celo še bolje, če ga ne povozi tako, kakor je po cestnem redu predpisano. In mislim, da so izjave in mnenja takih osebnosti, ki so okusile na svojih kosteh slast konjskih sil, najbolj merodajne.

Po dolgoletnem in mukepolnem opazovanju cestnega prometa sem prišel do spoznanja, da so vse take in enake odločbe oblasti zastarele in ne služijo več potrebam današnje dobe. Sodobni človek, osobito sodobni pešec, gleda povsem drugače na cestni promet in si ne pusti utesnjevati že od pradavnih časov pridobljenih pravic na cesti.

V naslednjih desetih pravilih za pešce je po mojem skromnem mnenju zajeta najidealnejša rešitev tega vprašanja:

1. Hodi vedno sredi ceste, da ti ne pade strešna opeka ali cvetlični lonec na glavo! — 2. Zavedaj se človeškega dostojanstva in zahtevaj na cesti več pravice kakor jo imajo konji in motorna vozila! — 3.Ravnaj se na cesti po načelu: »Naglica škodi« in se obračaj, kakor bi bil doma v postelji! — 4. Preziraj cestne predpise, ker ti so namenjeni le voznikom in avtomobilistom! — 5. Proti pešcu bodi obziren. Če srečaš na pločniku prijatelja, ga povabi na razgovor na sredo ceste, da ne bosta ovirala prometa na pločniku. — 6. Kadar greš čez prometno ulico, ne oziraj se okoli sebe, da ne poreko ljudje, da prodajaš zijala! — 7. Nadleguj z nepotrebnimi vprašanji prometnega stražnika, kjerkoli in kadarkoli se ti nudi prilika! S tem, da mudiš prometnega stražnika, skrbiš za karambole in zmanjšuješ število avtomobilov. — 8. Preden greš na cesto, prečitaj knjižico: »Prva pomoč v nezgodah!« — 9. Ako si priča karambola, hitro zgini s prizorišča, da ne boš imel nepotrebnih potov na sodišče. — 10. Kadar se znajdeš pod kolesi avtomobila, ne onesveesti se, preden si nisi zapomnil številke avtomobila!

Svojo nalogo bi rešili polovično, če bi prezrli pri urejevanju cestnega prometa vse one mogotce, ki s podesetorjenimi konjskimi silami kraljujejo našim cestam in nam takorekoč vedrijo in jasnijo vremena na cesti.

Treba bo utesniti njih neomejeno svobodo in jim predpisati, kdaj, kako in kje smejo in morajo ogražati življenje in imetje bornih zemljanov.

Evo, deset zapovedi za avtomobiliste: 1. Ne prijavljaj svojega vozila, če hočeš, da boš svoboden in da se ti bo dobro godilo na zemlji! — 2. Namaži številko avtomobila z mastjo in jo potrosi s prahom, da boš imel mir pred oblastmi na zemlji! — 3. Ne vozi počasi, da ne poreko ljudje, da si strahopetec! — 4. Preziraj varnostne naprave in policijske predpise, da te bodo spoštovali sovrstniki! — 5. Ne dajaj na ovinkih in obljudenih mestih varnostnih znakov, ker s tem po nepotrebnem razburjaš in begaš ljudi! — 6. Povzročaj s svojim vozilom čim več ropota, prahu in smradu, ker s tem zbujaš zanimanje javnosti in oblasti! — 7. Skrbi, da postaneš popularen in glej, da pride tvoja slika pri avtomobilskih nezgodah pogosto v dnevne časopise! — 8. Vozi vedno po tisti strani ceste, ki je bolj obljudena, tam je živahneje! — 9. Zavedaj se, da je cesta tvoja in povozi vse, kar se ti dovolj hitro ne umakne v jarek ali na polje! — 10. Ne zmeni se za povožence, ker to je delo usmiljenih samaritanov.

Morda se bodo i pešci i avtomobilisti upirali mojim pravilom. Toda moj namen je bil le prikazati avto v resnični luči. In za zaključek se še enkrat zatekam pod prenovljeno okrilje Prešernovega: »Memento mori!« in kličem s preroškim glasom:

Znabiti, da kdor zdaj vešel prepeva,
pod avtom v prahu nam pred koncem dneva
glasnó trobental bo: Pozor na avto, šleva!

Sportna nedelja

V dveh tekmah 30 golov

Ilirija je z zagrebškim ligašem Concordio igrala neodločeno, njena rezerva pa je Grafiko odpravila kar s 17 goli

Ilirija je porabila včerajšnji prosti termin za odigranje prijateljske tekme ter je v to svrho povabila v Ljubljano moštvo zagrebške Concordije. Žalibog vreme ni bilo naklonjeno prireditelju ter se je tekma odigrala na precej težkem terenu. Kljub temu pa je tekma nudila dovolj lepih momentov, ki so pokazali dobro formo obeh nasprotnikov.

Ilirija : Concordia 6:6 (3:2)

Nasprotnika sta v zelo zanimivi partiji remizirala. Rezultat ustreza poteku igre in pokazanim zmožnostim, dasi nekoliko preseneča visoka številka, to tembolj, ker se običajno dosegajo na težkih tleh bolj pičli in tesni rezultati.

Za začetek sezone je bila igra na zavidni višini. Tudi razmočena ilovnata tla niso bila po tem, da bi pospeševalno vplivala na kakovost igre, zato je treba še posebej poudariti dobro kvaliteto. Zraven je borba potekla v precej fair stilu, in tako je bilo gledalstvo, ki se ga je tudi pri neprijaznem vremenu nabralo okoli 800, kar zadovoljno, saj je za nameček deževalo golov.

Spočetka je Concordia frapirala nasprotnika in gledalce z naravnost dovršeno igro preciznih dodavanj. Za pet minut se je usidrala pred ilirijanski gol in se ni dala odriniti. Potem se je seveda igra raztegnila na obe polji in so prišli počasi vsi deli obeh moštev do prilike, da pokažejo, kako stvar umejo. Izkazalo se je, da sta oba napada, vsak na svoj način, najmočnejša dela v moštvih. Dočim se je v ilirijanskem napadu razživljal in s svojo odločnostjo zlasti pred golom imponiral notranji trio, je concordianski napad bolehal na šibko zasedenem mestu vodje, pač pa so bili ostali štirje napadači toliko boljši. Lepo je prihajala naprej desna stran, ki je v kombinacijah med starim rutinerjem Valjarevićem in mladim, neizkušenim, ali mnogo obetajočim Plešetom sunkoma potegnila situacijo naprej. Valjarević je tudi mimo Paviše našel stik s tovarišem Lolićem v levi zvezi in njuno sodelovanje je bilo vedno opasno za nasprotno obrambo, doseglo pa je v tretjem golu izpričevalo zgovorne uspešnosti. Taktično slaba igra vodje napada in deloma srednjega krilca je zanemarjala krili, zlasti Žarkovića, Pleše je bil nekoliko več zaposlen po Valjarediću; ob dobri disponiranosti kril je bil to minus za napad, ker se je moral prerivati skozi nakopičene ovire sredi polja. Halfi so kmalu po začetku popustili in so potem ves prvi polčas »plavali«. Opažal se je Jazbec, ki ga nekateri reklamirajo v državno reprezentanco, s precej šibke strani, borbi z nasprotnim triom vsekakor ni bil kos. V obrambi je bil Milošević še najbolj zanesljiv, dasi mu je bil odbojni udarec precej nesiguren pomagal pa si je z ostrim startom. V drugem polčasu je moral Pavičić zaradi blesure z igrišča, njegovo mesto je zasedel Paviša, ki gotovo ni bil najboljši branilec, pa boljši na tem mestu kot v napadu. Tudi rezervni Pavelić ni mogel kot sveži vodja napada uvesti prave povezanosti v prvo vrsto, s časom pa je boljša kondicija gostov začela prihajati do veljave, in tako so tekom drugega polčasa prehajali v rahlo terensko premoč. Značilno je, da so domači prav v momentih krepkejših nasprotnikovih pritiskov prihajali najlažje do uspehov. Tako sta vsaj padla peti in šesti gol za Ilirijo. Pri stanju 5:3 za Ilirijo, ko je bila zmaga domačih že skoro izven dvoma, so rešili situacijo za Zagrebčane halfi in v tem momentu se je Jazbec pač izkazal s tem, da so moštvo povezali v kompaktno celoto, individualne odlike Lolića in Valjarevića pa so omogočile izkoristiti, kar se je dalo.

Pričakovanje, da se bo ilirijansko moštvo v novi postavi predstavilo kot močna enota, se ni povsem uresničilo. Odprto je mesto vratarja. Rožič je bil dober prvi polčas, v drugem je napravil več težkih napak, zasedba na krilih najbrž tudi ni dokončna. Druge pomanjkljivosti se dajo odpraviti s treningom, tako pomanjkanje kondicije, na kateri boleha zlasti vsa halflinija. Poleg tega bi bilo želeti nekaj točnejše kombinacije. Najbolj pozitiven del v moštvu je napadalni trio, ki točno vidi svojo odločno pot naprej, je med seboj dobro povezan in dela s krili. Če bi ta bila na isti višini, bi to bil napad prav resne kvalitete. Toda Pfeifer je s svojo formo na zaostanku, Sandi na desnem krilu pa ni razodeval prevelikega talenta. Ima močan strel, to je dokazal šesti gol za Ilirijo, drugače pa je prepočasen za krilo. V halfih je prvi polčas dominiral Varšek, v drugem sta z Jazbecem zamenjala vlogi, stranska halfa sta se pa že od začetka morala krepko otepati s svojimi krili. Seveda je imel Sočan v dvojici Valjarević-Pleše težka nasprotnika, kvaril pa si je posel povrhu še z netočnim dodavanjem, in namestu da bi igro prenašal v nasprotno polje, se mu je vedno znova vračala. Ni čuda, če je proti koncu popolnoma opešal. Bogme se ni dobro razumel s svojim branilcem, prišlo je parkrat do nesmiselnih obrambnih akcij, in drugi gol za Concordio — sicer v težki situaciji — je zabil prav Bogme. Pri dveh šesticah sta gotovo odlično sodelovala oba napada, vendar tudi obe obrambi nista brez vse krivde. Tako je tudi obrambni trio Rožič-Unterreiter-Berglez sicer dolgo solidno delal, v drugem polčasu pa se je obrambni sistem zrušil in par napak je privedlo do prav tolikih uspehov za nasprotnika. V tem ansamblu je bil še najsolidnejši Berglez, oster v startu, dasi ne neprehodna ovira za nasprotnika.

Borba je potekla v znamenju divje gonje za goli, v znamenju medsebojnega dohitevanja in prehitevanja, in šele ko so si domači priborili dva gola naskoka, se je zdelo, da je bitka odločena. Toda do konca je bilo potem še pol ure in Concordiji se je posrečilo še dvojno izenačenje. Score je otvoril Lolić z dobro plasiranim prostim strelom iz 18 m. V 10. min. igre je Vili podaljšal lep Sandijev center neubranljivo v mrežo. V 20. min. je Bogme v zelo nerodni situaciji pred ilirijanskim golom postavil zopet Concordio v vodstvo, po šestminutni borbi je Sandi izkoristil Beloševićevo napako in njegov center je Pikič s silnim šutom pretvoril. V 38. min. prehiti Pfeifer Urbančiča v startu na žogo in jo pod njim lasira v gol. Z naskokom enega gola za Ilirijo gresta moštvi v polčas.

Odslej prevzame Concordia vlogo lovca na izenačenje. V 5. min. strelja Sandi kot, žogo porine Pfeifer mimo pasivnega Gušića v mrežo; razlika znaša že dva gola, toda Lolić krasno preigra Valjarevića, ki zniža na 4:3. V 16. min. uprizore domači napad »širokih« potez, nasprotna obramba je presenečena in Pikič potrese v lepem startu v petič nasprotno mrežo. Sledi terenska premoč Concordie, ki se bori z vzgledno žilavostjo in pridobiva korak za korakom na terenu. V 25. min. zmanjša individualen Valjarevićev podvig razliko na 5:4, a v 31 min. zakrivi Unter hands tik za črto, tako da da sodnik enajstko, ki jo Lolić brez pardona pretvori. Igra je po dolgem zopet remis. Sledi ogorčen finish za zmago in v 37. min. zaključi Rafko energičen napad s krasno bombo, ki jo Urbančič lepo odbije, toda Sandijevega strela ne more več držati. Ilirija je v vodstvu vse do tik pred koncem, ko Jazbec lepo pošlje Lolića naprej in se ta prerije skozi vso obrambo ter neubranljivo plasira. Sedaj je partija dokončno remis 6:6.

Sodil je g. Deržaj.

Ilirija rez. : Grafika 17:1

V predtekmi je ilirijanska druga garnitura igrala z Grafiko. Prvi gol je zabila Grafika, nato pa je ilirijanski napad prevzel prvo besedo in v neodoljivem poletu 17-krat stresel nasprotno mrežo.

Rezultata obeh tekem dasta, sešteta, skoraj neverjetno številko 30 golov v dveh nogometnih tekmah!

Tekme za zimski pokal

Tekme v prid brezposelnim igralcem za zimski pokal se bližajo svojemu zaključku. Sedaj se odigravajo že izločilne in finalne tekme. V Ljubljani so nastopili v finalni tekmi Primorje in Hermes, v izločilni Jadran in Slovan.

Primorje I : Hermes 6:2 (3:1)

Takoj v početku je treba poudariti, da Hermes ni zaslužil tako visokega poraza. K temu je precej pripomogel sodnik, ki očividno ni bil Hermesu naklonjen. Napadalna vrsta je celo predvedla v mnogih trenutkih prav lepo kombinacijsko igro. V notranjem triu te formacije sta nastopila dva novinca, ki kažeta precej zmožnosti in sposobnosti. S pridnim treningom bosta fanta postala zelo uporabni sili.

Ozadje je bilo pa bolj šibko. Klančnik je bil sicer prav priden, vendar je njegovo mesto le v ožji obrambi. Oblak v golu je bil precej nesiguren in ima dva — tri gole na svoji vesti.

Primorje je nastopilo v svoji običajni postavi. Najbolj je tu ugajala krilska vrsta in ožja obramba, vendar smo opazili, da tudi Logar ni bil povsem siguren. Večkrat mu je padla žoga iz rok. Jug je dober v razdiranju, toda slabo oddaja žoge. Napadalna vrsta je v prvem polčasu dobro igrala, toda pravega razumevanja ni bilo. Šibki sta bili krili, posebno desno, Pupo pa še vedno preveč dribla in po nepotrebnem zadržuje žogo.

Sodnik g. Pevalek je napravil več napak.

Primorje liga : vojaška reprez. 5:1

V predtekmi je nastopilo Primorje v čudni postavi in dvomimo, da bi ista za težje nastope v tej formi ostala. Moštvo je v prvem polčasu pokazalo zelo raztrgano igro, v drugem je šlo nekoliko bolje. V levi zvezi je debutiral Prevolnik, ki kaže, da bo uporabljiv.

V vojaški reprezentanci je bilo precej igralcev, ki bi bili dobrodošli vsakemu od naših prvorazrednih klubov. Vsi so igrali požrtvovalno in vztrajno od početka do odžvižga.

Slovan : Jadran 4:2 (2:2, 2:0)

V tej tekmi je imel Jadran zmago takorekoč v žepu. Jadran je vodil v prvem polčasu z 2:0, toda v drugem delu igre se je Slovan popravil in izenačil rezultat. Zaradi tega se je morala igra podaljšati 2×15 minut. V podaljšku je Slovan še dvakrat potresel mrežo Jadran in se tako kvalificiral za nadaljnje izločilne tekme.

Po gornji tekmi sta nastopili rezervi obeh gornjih klubov. Tu je Jadranova rezerva slavila visoko zmago 6:2.

Tekmi v Kranju in Domžalah

Izven Ljubljane sta se vršili dve tekmi za zimski pokal. V Kranju je ljubljanska Reka porazila domačega Korotana z 8:2 (6:0), v Domžalah pa je ljubljanski Mars slavil zmago nad domžalskim Diskom s 3:1.

Tekme v korist LNP

Maribor, 11. marca.

Danes popoldne so se vršile na igrišču Maribora nogometne tekme v korist LNP. Tekmi je prisostvovalo samo okrog 150 gledalcev, tako da je dvomljivo, da je bil namen tekmovanja dosežen. Okrožni kapetan dr. Planinšek je sestavil štiri moštva, zelene in bele ter dve reprezentanci.

Beli : zeleni 5:3 (5:1).

Moštvo belih je tvorilo 9 igračev Maribora, 2 Železničarjev, moštvo zelenih pa 8 Svobodašev, 2 Rapidovca in 1 član Železničarja. Tekma je bila vseskozi precej živahna. Prvi polčas so bili v premoči beli, ki pa so v drugem polčasu nekoliko popustili. Pri belih je zlasti ugajal Kirbiš ter notranji trio. Zeleni so igrali z veliko ambicijo, a napad je bil pred golom premalo odločen. Rezultat odgovarja poteku igre. Sodil je g. Bizjak.

Reprezentanca A : reprezentanca B 3:2 (1:2)

A-moštvo so tvorili 4 igrači Rapida, 5 Železničarja, 1 Svobode in 1 Maribora, v B-moštvu pa je bilo 6 igračev Železničarja, 3 Rapida 1 Maribora in 1 Svobode. Tekmovanje je bilo precej odprto. V prvem polčasu je imelo A-moštvo več od igre, niso pa znali izkoristiti situacij. V drugem polčasu so bili plavi v premoči. Sodil je g. Vesnaver.

*

Celje, 11. marca.

Danes popoldne sta se na Glaziji odigrali dve tekmi za poškodbeni fond LNP, katerima je prisostvovalo nad 500 gledalcev.

Atletiki : Jugoslavija 3:2 (0:1)

Atletiki so pokazali boljšo kombinacijsko igro, pred golom pa so bili premalo odločni. Jugoslavija je igrala požrtvovalno ter je bila do 38. min. drugega polčasa z 2:1 v vodstvu. Goli za Atletike so padli v 23., 38. in 40. min. drugega polčasa, za Jugoslavijo pa v 12. min. prvega in v 1. min. drugega polčasa. Sodil je g. Wagner.

SK Celje : SK Olimp 3:1 (1:1)

V prvem polčasu je bila igra izenačena. V drugem polčasu je prevladovalo Celje, vendar pa je Olimp igral precej ostro. Celjani niso pokazali svoje lanske forme. Goli so padli za Celje v 17. min. prvega ter v 16. in 40. min. drugega polčasa, častni gol pa je zabil Olimp v 23. min. prvega polčasa. Sodil je g. Oberlintner premalo strogo.

Ostale nogometne tekme

Zagreb: Hašk : Železničar 6:1.

Beograd: Jugoslavija : Slavija (Sofija) 4:1 (2:1).

Praga: Slavija : Viktorija Žižkov 7:1, Teplitzer FC : Nachod 4:1, Kladno : Sparta 5:1!, Čechie Karlin : Židenice 3:1, Viktorija Plzen : Bohemians 4:3.

Dunaj: V soboto: Libertas : FC Wien 1:0 (1:0), Austria : Donau 2:2 (2:0). — V nedeljo: Vienna : Sportklub 3:2 (2:0), Wacker : Rapid 4:3 (2:0), Admira : Hakoah 5:2 (1:1), WAC : FAC 3:1 (3:0).

Budimpešta: Hungaria : Ujpest 1:1, III. okraj : Attila 3:2, Ferencvaros : Szeged 4:3, Nemzeti : Phöbus 1:1, Budai : Kispest 2:1, Bocskai : Somogy 6:0.

Milano: Ambrosiana : Milano 2:1.

Turin: Juventus : Napoli 2:0.

Luxemburg: Nemčija : Luxemburg 9:1.

Fürth: Fürth : München 1:1.

Rokoborbe za prvenstvo dravske banovine

V priredbi SK Ilirije so se v soboto zvečer pričele v dvorani Delavske zbornice amaterske rokoborbe za prvenstvo dravske banovine. Poleg velikega števila rokoborcev prireditelja, tekmujejo tudi zastopniki mariborskega Maratona in en član Železničarja.

Borbe so prav zanimive in se tudi v tej panogi, ki jo pri nas goje v Ljubljani edino Ilirija, v Mariboru pa dva kluba, kaže očividen napredek. Zaradi velikega števila tekmovalcev so bile prvi dan kakor tudi v nedeljo že pred pričetkom ves čas izločilne borbe ter so se finalne tekme zavlekle v nedeljo pozno v noč. Zato bomo prinesli podrobne rezultate in opis posameznih borb šele v torkovi številki. Za banovinsko prvenstvo je vladalo med občinstvom izredno veliko zanimanje in je bila dvorana Delavske zbornice nabito polna. Organizacija, če izvzamemo precejšnjo zamudo glede pričetka, kar je povzročil defekt na avtobusu, s katerim so prispeli Mariborčani, je bila dobra. Borbe se je moglo prav dobro opazovati, ker je bil oder, kjer so se vršile rokoborbe, dobro razsvetljen.

*

Občni zbor ljubljanskega podsaveza JSZS se je vršil včeraj dopoldne v damski sobi kavarne Emona. Zastopanih je bilo 6 klubov. Iz poročil posameznih funkcionarjev je razviden precejšnji napredek proti lanskemu letu. Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor z dr. Bradačem na čelu.

ASK Primorje (lahkoatletska sekcija). Važen sestanek bo danes ob 20.30 v tajništvu kluba, Nebotičnik IV. Vabljeni na obvezno udeležbo Sosič, Cerar Vlado, Putinja, ing. Baltič, Raič Dušan in Milivoj, Sancin Savo, Puc Igor, Sikošek.

Odbor za izvedbo lahkoatletskih dvomatchov. Važna seja danes ob 20. v tajništvu ASK Primorja. Vabljeni gg. prof. Jarc, dr. Prodan, dr. Dolenc, geom. Černe, Karba, Sancin Danilo, Grünfeld.

Alpinski smučarski tečaj na Okrešlju. Smučarski klub Celje priredi v zvezi s tekmo v smuku, ki bo na velikonočni ponedeljek s Savinjskega sedla na Okrešelj, od 2. do 8. aprila alpinski tečaj v smučanju pod vodstvom saveznega učitelja kluba. Tečaj je namenjen pred vsem izvežbanim smučarjem, ki niso dovolj izvežbani v smuških likih na strmem pobočju in jim manjka sigurnost na različnem terenu. Pouk bo razdeljen in bo dopoldne šolsko smučanje, popoldne izleti in zvečer teorija, uporaba vrvi in cepina ter drugo kar je potrebno smučarju-turistu v pomladanski dobi smučanja, zlasti pa v alpskem terenu. Celotna oskrba za osebo bo znašala okrog 40 Din dnevno, prijavnina za tečaj 50 Din. Skupni odhod tečajnikov bo na veliko soboto ali velikonočno nedeljo z avtobusom do Logarske doline. Snežne razmere so na Okrešlju spomladi najbolj zanesljive. Natančnejše informacije daje g. E. Gračner, Celje, tv. V. Wogg. Kdor želi svoj dopust prebiti ob višinskem soncu, dobrem snegu, krasnem razgledu in prijetni družbi, naj si zapomni: od 2. do 8. aprila alpinski smuški tečaj na Okrešlju, Frischaufov dom.

Olimpijske igre v Berlinu leta 1936.

Nemci so se prav resno zavzeli za Olimpijado, ki jo priredi Mednarodni olimpijski odbor leta 1936. v Berlinu. V to svrho je bil ustanovljen že pred časom organizacijski odbor v Berlinu, ki je razvil kmalu živahno delovanje ter je oskrbel idejne načrte za olimpijski stadion in je v glavnih obrisih že tudi določil razpored tekem.

Ker pa se vedno bolj približuje čas Olimpijade, je omenjeni odbor pričel izdajati tudi posebne, v francoščini pisane objave, ki jih prejemajo vse v Olimpijskem osrednjem odboru včlanjene telesno vzgojne organizacije. V prvi številki »Correspondance Olimpique«, je na uvodnem mestu v nemščini in francoščini natisnjen poziv vsem včlanjenim organizacijam za udeležbo na Olimpijadi. Nadalje je priobčena v isti številki slika tlocrta Olimpijskega stadiona, katerega zemljišče obsega 115.2 hektarja pozemlja. Državni kancelar nemški, g. Hitler je v pogledu zgradbe stadiona pokazal vso svojo naklonjenost ter je omogočil, da se bo vse tako zgradilo, kakor je želja olimpijskega odbora. Načrte za stadion sta napravila arhit. Verner in Valter March koncem dec. 1933. l. Celotno zemljišče obsega veliki stadij, kjer bo imelo prostora okroglo 100.000 gledalcev, v bližini proti severu bo postavljen plavalni bazen, na zapadu velikega stadiona pa bo prostor za nad 250.000 ljudi, kjer bodo prirejene različne svečanosti. Takoj poleg slavnostnega prostora je projektirano letno gledališče za slavnostne predstave, kjer bo lahko sledilo izvajanjem umetnikov, nalašč v to svrho zbranih iz vse Nemčije, nad 35.000 poslušalcev. Na vzhodni strani je določeno mesto za kolesarske dirke v obliki eliptičnega velodroma s podolžno osjo 333 metrov ter kritimi tribunami za 15 tisoč gledalcev. Takoj poleg bo vzorno tenišče za tozadevne tekme. Kar se tiče prostorov za mednarodne telovadne tekme, bo vsestransko preskrbljeno na severni strani slavn. prostora.

V »Correspondance Olimpique« najdemo tudi poročila iz poedinih držav, kako se pripravljajo na olimpijske svečanosti. Med drugim čitamo tudi lepo poročilo iz Jugoslavije, kjer predseduje olimpijskemu odboru dr. Štefan Hadž' in mu je pokrovitelj minister za telesno vzgojo br. dr. Hanžek. Poročilo navaja, da se je v Jugoslaviji že vršil v nekaterih mestih »olimpijski dan«, ki je zbral že nekaj sredstev za udeležbo v Berlinu. Naslednji »olimpijski dan« se namerava prirediti v prvi polovici junija po vsej Jugoslaviji.

Poleg poročil iz Jugoslavije najdemo zanimive vesti iz Japonske, Poljske ter Nemčije.

Zakon o izvensodnem postopku

Nova važna unifikacija sodne zakonodaje — Poostritev varuštva mladoletnih

Beograd, 11. marca p. Minister pravde je predložil na včerajšnji seji Narodni skupščini predlog zakona o izvensodnem postopku in uvodni zakon k temu zakonu.

Ker je že sprejet zakon o sodnem kazenskem postopku, zakon o sodnem postopku v civilnih tožbah in zakon o izvršbi in zavarovanju (od teh sta prva dva že dobila obvezno moč), bodo s tem novim zakonom popolnoma izenačena formalna prava po vsej državi.

Da se omogoči pravna kontinuiteta, so vzeti kot podlaga enotnemu zakonu o izvensodnem postopku zakoni, tako zvani patenti o izvensodnem postopku, ki veljajo na večjem delu naše kraljevine in nesporna pravila za Srbijo. Da bi odgovarjali današnjim potrebam, so ti zakoni po večini predelani in izpopolnjeni.

O postavljanju varuhov

Posebnega pomena so mnogi predpisi o odvzemanju samoodločbe polnoletnim osebam (o postavljanju varuha). Predvideni so pridržki, ki naj preprečijo zlorabe, ki so danes prav pogoste, zlasti glede oddajanja dozdevno duševno obolelih oseb v zavode za duševne bolezni. Po teh določbah morajo upravniki zasebnih ali javnih zavodov za duševne bolezni ali podobnih zavodov v 48 urah prijaviti sreskemu sodišču, ali smejo koga sprejeti v svoj zavod proti njegovi volji. Za kršitve te določbe so določene kazenske sankcije. Sodišče mora v vsakem takem primeru izvesti predpisani postopek in nato izdati sklep, ali je pritvorba v takem zavodu upravičena.

Nova je določba, da je mogoče polnoletnim osebam odvzeti samoodločbo ne le zaradi duševne bolezni ali zaradi razsipnosti, temveč tudi zaradi pijanstva, ako dotična oseba s tem onemogoča sebi in svoji rodbini življenje in ako ograža varnost drugih.

S tem bodo z ukrepi, ki jih predvideva že kazenski zakonik in novi izvensodni postopek, podana palativna sredstva za borbo proti največjemu socialnemu zlu, ki v posebni meri vpliva na obseg kriminalnosti.

Varuštvo nad mladoletnimi

Tudi glede varuštva nad mladoletnimi osebami so določene reforme, ki bodo ojačile njihovo zaščito, zlasti, kadar gre za deco z lastnino, ki jo po dosedanjih predpisih upravljajo varuhi. Po novih predpisih o mladoletnih osebah, ki se nahajajo v zavodih za prisilno vzgojo ali v poboljševalnicah, v sirotiščih ali v podobnih javnih ali zasebnih zavodih, ki skrbe za mladoletnike, preide varuštvo na same zavode, oziroma na njihove upravnike. Glede drugih mladoletnikov se varuštvo tudi za več oseb lahko prenese na organe javne uprave ali na društvo za zaščito mladoletnikov.

Te določbe so bile svojčas v zakonskem načrtu o javni zaščiti narodnega naraščaja, ki pa ni postal zakon.

Nadalje se predvidevajo varuški svetovalci, ki bodo imeli nalogo pomagati varuhom. Za varuške svetovalce se naj postavljajo v prvi vrsti učitelji in osebe, ki se izkažejo z delom v socialnem in dobrodelnem življenju.

Določena so tudi posebna skrbniška poverjeništva, ustanove, ki bi namestu sreskih sodišč opravljale posle skrbništva. Takšne ustanove že obstoje na področju apelacijskega sodišča v Zagrebu in so rodile dobre sadove.

S predložitvijo zakonskega predloga se ne bo samo izvršila reforma dosedanjih zakonov, ki služijo za temelj zakonu o izvensodnem postopku, temveč je razen tega vnešen tudi material izvensodnega postopka, ki je danes urejen s posebnimi predpisi.

Načrt ureja razen tega tudi najvažnejša sodna uničenja (amortizacije izgubljenih uničenih papirjev, vrednostnih papirjev in drugih dokumentov).

Nadalje ureja načrt drug važen material, ki je bil doslej v občnem zakonu, kakor o proglasitvi izginulih oseb za mrtve, ureditev meja, razveljavljenje skupnosti in predpisi o sodnem tolmačenju.

Tako predložen predlog enotnega zakona o izvensodnem postopku predstavlja znatno reformo dosedanjih določb.

Predlog zakona vsebuje materijo upravnih predpisov, ki je potrebna kot material pravne podlage za osnovne odredbe zakona o izvensodnem postopku. Brez njega bi se moralo na izenačenje izvensodnega postopka čakati vse dotlej, dokler se izvede enotnost civilnega zakonika. Razen tega so prišla v ta uvodni zakon tudi še nekatera prehodna določila.

Šahovsko državno prvenstvo

Beograd, 11. marca. p. Snoči je Jugoslovenski šahovski savez v Zagrebu sklenil, da se odigra finale za državno šahovsko prvenstvo med Beogradom in Ljubljano na Veliko noč dne 1. aprila v Beogradu. Za sodnika je določen predsednik šahovskega kluba v Zemunu dr. Slobodan Ivanović.

Naravoslovne torbe

O zajedalkah

Vsako živo bitje je nosilec raznih zajedalk, ki niso vedno nevarne organizmu, zlasti če ne nastopijo mnogoštevilno. Tudi pri ribah jih najdemo dovolj, v notranjosti kakor tudi na površini trupa. Lansko leto n. pr. so trakulje uničile nič koliko ščuk v raznih vodah, tako zlasti v Cerkniškem jezeru, a tudi v gornji Ljubljanici, kjer so ribiči vlovili mnogo ščuk s trakuljami in tudi s saprolegnijami. Saprolegnije so glivice, ki se nam vidijo kakor 2.5 do 3 mm debela plast umazane vate. Pojavljajo se navadno v vodah, ki so okužene s fekalijami in drugo nesnago, a naselijo se pri ribah na mesta, kjer so izpadle luske. Zelo naglo se razmnože. Ko vidimo v katerem koli kanalu ali jarku vejice mrtve živali in druge predmete, na katerih je sivobelkasta plast, vemo, da so to saprolegnije. Iz takih jarkov ne vzamemo rib s seboj, ker bi prinesli z ribami ali pa z vodo vred tudi te glivice v akvarij. Večje ribe s saprolegnijami, ki jih ribiči ulove, niso neužitne. Take ribe ntegnejo biti sicer popolnoma zdrave. Saprolegnije odstranimo z rib, ki so v akvariju, s kopeljo v hipermanganski raztopini, pri namiznih ribah pa z nožem, pri čiščenju, ko jih odstrgnemo z luskami vred.

Poleg zajedalk, ki so stalno v vodi ali pa v vodnih živalih, so tudi druge, ki so samo v izvestnih fazah svojega razvoja v mokrem elementu. Takšno bitje je n. pr. metljaj ali dvoustka (Fasciola hepatica), ki spada v skupino ploskavcev, t. j. ploščatih črvov, in ki dozoreva v jetrih govedi, ovac in druge živine, kjer odlaga tudi svoja jajčeca. Oglejmo si to živalico, ki je tudi človeku nevarna, boli potanko. Trup je podoben 3 do 5 cm dolgemu in 1 do 1 in pol cm širokemu lancetnemu listu. Žival je tako prozorna, da vidimo čreva. Na enem koncu trupa so usta, med sredino trupa in med usti je pa drug okrogel organ. Z obema se žival lahko prisesa. Jajčeca metljajev pridejo z izmetom živine na prosto. Deževje jih odnaša v sosedne vode, kjer izlezejo iz njih maicene ličinke (miracidiji) v obliki klina. Okoli trupa so kratke migetalke. Nemirno plavajo po vodi med rastlinami in si iščejo gostitelja polža, ki jim naj pomaga k nadaljnjemu razvoju. Žrtve so manjši, mlakarju podobni polžki, kakor Limnaea truncátula l. dr. V polžih nastanejo iz ličink tzv. sporociste ali trosni mešički vrečaste oblike, iz sporocist pa redije, ki so tudi vrečaste, vendar bolj podolgovate oblike. V njih se razvijejo cerkarije, ki so ovalne oblike z repičkom na zadnjem koncu in ki zapuste po dovršenem razvoju svojega gostitelja. Migljajoči s svojimi repički plavajo sem ter tja, dokler si ne izbero rastlin ali kakih drugih predmetov, kamor se obesijo. Polž gostitelj pa pogine kmalu potem. Na zavetišču, katerega so se poprijele, se obdajajo cerkarije z rahlim ovojem. Priroda pa skrbi za deževje, voda narašča, poplavlja obrežje in z vodo pridejo tudi ovoji s cerkarijami tja. Kmalu nastane zopet lepo vreme. Vode odtekajo, cerkarije pa ostanejo med travo. Pastirji priženo živino na pašo, ki popase travo z ovoji vred in cerkarije imajo svoje nove gostitelje. Skozi žolčevod romajo v jetra in nesreča je tu, če jih je premnogo — kajti jetra začno gniti. To bolezen imenujemo metljavico. V jetrih dorasteio metljaji, odlagajo jačeca in opisani proces se zopet ponavlja.

Opazovanja preobrazbe se vrše kajpada pod drobnogledom, ker so miracidiji, sporociste, redije in tudi cerkarije sila majhne. Miracidije in cerkarije opazi tudi dobro oko, ker se, podobne kratkim belim črticam oziroma pikam, gibljejo po vodi.

Tam, kjer voda preplavlja vrtove ob obali, pridejo cerkarije tudi na zelenjavo, z nio pa v človeka (solata). Obrežno prebivalstvo jemlje vodo mimotekočih rek v svoje kuhinje in podjje prav lahko tudi cerkarije. Pastirji in otroci pa jemljejo travo često v usta in pogoltnejo cerkarije s slinami vred. Takih črvičkov iz rodu »Distomidaea« (dvoustka) je mnogo vrst. Nekateri potrebujejo še več gostiteljev, kakor opisani metljaj, ki potrebuje samo dva.

Dasi se nam vidi opisani način preobrazbe komplociran, je vendar zelo enostaven, saj so take in druge metamorfoze in procesi samo prilagoditve na obstoječe okolnosti. Razumljivo je, da skrbi priroda pri teh na videz komplociranih preobrazbah, kjer je obstoj dotične vrste ogrožen po vremenskih in drugih neprilikah, za obilen zarod. Koliko jajčec ostane na koncem? Koliko miracidijev in cerkarij ne naide svojega gostitelja? Tu je slično kakor pri ribah, pri katerih računa priroda z 99% izgubo zaradi časar je povečala število iker na tisoče pa tudi na milijone. Iz enega polža sicer ne prileze večje število cerkarij (opazil sem jih okoli dvaiset): ker je pa okuženih po miracidijih mnogo polžev, je metljaju obstoj na močvirnatem ozemlju žal zajamčen. Kanalizacija in poglobitev rek bo pa sčasoma znižala število obolenj po metljavici.

O. S.

TEDEN DNI FILMA

Sylvia Sidney

nastopi v velefilmu »Madame Butterfly«. Film je bil napravljen po znani Puccinijevi opereti in žanje triumfe po svetu

Eddie Cantor

je znan ameriški humorist. Njegov največji pa tudi najrazkošnejši film je **»Kralj arene«**. V tem filmu nastopi 100 Metro-Goldwynovih plesalk in izvajajo 4 plese. Glede na režijo je to delo takšno, da zadovolji še tako razvajeno občinstvo. Poleg epe godbe ima tudi hudo komično dejanje. Eddie Cantor ni sicer komik v našem evropskem smislu: Njegova komika je bolj za revije in operete kakor za film. Vendar se človek njegovim kretnjam in dejanjem mora od srca nasmejati.

Greta Garbo med delom

Vsi, ki delajo z Greto Garbo, vedo, da ona med delom molči in se popolnoma zatopi v svojo vlogo. Ni filmske igralke, ki bi znala tako potegniti za seboj sodelavce, kakor baš ona. V njej je tempo dela, zato misli, razmišlja o delu, ki ji je vse. Od 9. dopoldan do 6. zvečer neprestano dela. Ob 6. potem hiti domov in je najrajši sama. Za družbo ne mara. O njej gre glas, da je v svojem delu do skrajnosti marljiva in konsekventna ter da si ne pusti kaj dosti suflirati od režiserjev. Svojo vlogo reši sama tako, da potegne igralce za seboj. Ona tvori sama jedro filma. Režiserji ji kaj neradi ugovarjajo, ker jo poznajo tudi po muhasti svojeglavosti.

•

Western-Electric je sklicala sejo upravnega sveta v Pariz in to z namenom, da prouči in pokaže nove izume na poprišču kinematografije in filma. Obetajo se baje velika iznenadenja.

V Parizu grade ogromen kinematograf, kjer se bo baje prvič proiciral plastični film, plastična fotografija filma. Nekateri hočejo vedeti, da je to v zvezi z sejo upravnega sveta Western-Electrica.

Deset zapovedi za lepoto pri filmu

Busby Berkely je izmed 10.000 kandidatinj za film izbral njih 200. O teh pravi, da so popolna lepota. Vsa ta dekleta so angažirana za nekaj filmov. Berkely navaja« »Vsa ta dekleta imajo na sebi nekaj, kar jih dela lepe in nežne. Da pa pri filmu te lepote in ljubkosti zaradi napornega dela ne zgube, sem izdal posebna pravila, po katerih se morajo dekleta strogo ravnati. Hočem, da so lepe, ljubke, zanimive in nežne.

Pravila so naslednja:

1. Trikrat na dan moraš dobro jesti.

2. Vsaj nevno uži četrt litra mleka ali pa velik kozarec oranžnega soka.

3. Vsako jutro pod mrzlo prho!

4. Dnevno izvajaj ta ali oni šport (golf, tenis, plavanje) in pojdi na izprehod v določeni dolžini.

5. Izven filmanja ne sme lepotica biti šminkana, pudraj pa se kolikor mogoče malo.

6. Ako ni baš dela, se morajo lepotice dnevno solnčiti.

7. Dokler se film snima, je prepovedano barvati lase.

8. Pri delu in vajah je prepovedano nositi čevlje z visokimi petami.

9. Dnevno je treba osem ur spati, a spanje se mora pričeti pred polnočjo.

10. Dokler je pogodba v veljavi, smejo dekleta prekrokati samo eno noč.

Očka Berkely je torej precej strog pa tudi pameten mož. Dekleta se nimajo kaj smejati. sicer pa Berkely itak stoji na stališču, da preveč smeha ne koristi lepoti.

Sally je opazila...

Sally Blana je opazila razliko med ameriškim in evropskim filmom. Sally je v Ameriki precej znana diva in njeno mnenje precej zaleže.

Bila je v Angliji in je tam opazovala, kako snimajo in delajo filme po evropsko. In zdaj pravi: V Angliji igralci ne delajo z onim živim interesom na filmu kakor v Ameriki. Površni so, kakor da jim je to delo nekak postranski sport, da se pač malo rastresejo. Anglež se pri snimanju filma ne razburja, niti ne govori rad v filmu. Pri nas v Ameriki pa sodelujemo vsi. Mi živimo v filmu in s filmom. Še celo delavci in statisti se razgovarjajo o delu. V naših ateljejih je na krmilu mladina in zaradi tega je v tem več življenja. Angleški igralci so bolj mirni. Pri nas se zanimamo za vse, kar je sedaj, kar bo jutri in kar je bilo včeraj. To je razlika! V Ameriki tempo, zanimanje, sodelovanje igralcev — v Evropi se pa niti ne zmeni dosti za to, kar bo jutri in pojutrišnjem. Samo da vlada mir in red, in delo teče nemoteno dalje.

Filmski drobiž

Louis Graveur, operni tenor znan iz filma »Pevčeva ljubezen«, sodeluje pri filmu »Valček za Tebe«.

Brigita Helm je nositeljica glavne vloge v velefilmu »Zlato«. Igra glavno vlogo kot partnerica Hansa Albersa.

Charlotte Ander je po uspehu, ki ga je imela v angleškem filmu »Maid happy«, angažirana za glavno vlogo pri angleškem velefilmu, ki se bo snimal to pomlad.

Agnes Straub, znana iz filma »Alrauna«, je ponovno angažirana. Tokrat ji bodo zaupane samo močne vloge, ki so po svojem značaju malo komične.

Erich Waschneck bo v kratkem snimal dva nova filma. Naslov prvemu je »Melodija ljubezni«. Film nam bo pokazal mlado ljubezen med gojencem in gojenko glasbene šole. Glasbeno vodstvo za ta film je prevzel profesor Clemens Schmaltisek.

Martha Eggerth igra glavno vlogo v velefilmu »Princesa čardaša«.

Karin Hardt, znana iz filma »Probujene strasti«, igra glavno žensko vlogo v H. E. Grohovem filmu »Lepo je biti zaljubljen«. Ta film obeta biti senzacija za vso publiko.

Elizabeta Bergner, priljubljena gledališka filmska umetnica igra glavno vlogo v razkošnem filmskem delu »Carica Katarina«. To je baje do sedaj njena najboljša vloga.

Jan Kiepura ne bo snimal v Ameriki. Svoječasna pogodba z ameriškimi producenti je razveljavljena. Ostane v Evropi in bo še nadalje nastopal v filmih Cine-Allianz-Film. V začetku avgusta začne z delom za nov film. Zadnji njegov film »Valček pod zvezdami« je končan.

Ljubka opereta »Poljska kri« bo seveda služila za film. Wolfram-Film produkcija se je odločila, da filma to popularno delo v dveh verzijah, v nemški in poljski.

IZ ARHITEKTURE

Dekorativni moment

Dekorativni moment arhitekture je odnošaj njene vnanje plati, fasade ,najsibo že v zunanjosti ali notranjosti stavbe, do vsega, s čimer je mogoče arhitekturo po zakonih dobrega okusa obogatiti. Potrebna je sicer ugotovitev, da more to nalogo vršiti le obstojno gradivo, toda v vseh stopnjah, od podajanja samo z učinkom naravne strukture pa do umetniško dovršenega lika.

Dekorativni moment je bil v vseh minilih časih tako za postanek kako razvoj vsakega posameznega stavbnega sloga odločilnega pomena. Predočeval je vidno formulacijo umetniškega doživetja svojega časa in določal vse sestavne elemente, ki so postali značilni za enotno podajanje enega sloga; če trenutno zanemarimo vpliv, izvirajoč iz oblikovanja tlorisov in konstrukcij, ki so socialnega, odnosno tehniškega porekla.

Povsem jasno je, da dekorativni moment ni mogel imeti v vseh časih in prilikah svoje stalne vrednosti; njegovo razmerje do stavbe je nihalo in utiralo pot do enostavnih, preprostih in bogatih, obloženih slogov, enkrat bolj tektonskega, drugič zgolj dekorativnega značaja. Neoporečno pa je, da je dekorativni moment vedno obstajal, v večji ali manjši meri so se ga posluževali vsi časi in vsi narodi, ker jim je živo predstavljal izraz volje človeka po nečem lepem v svoji bližnji okolici kot osnovno potezo veselja nad življenjem in umetniškim udejstvovanjem.

Dogodilo se je mnogokrat in v veliki meri, da se je dekorativni moment zlorabljal — za naše prilike odločilno — prav posebno v drugi polovici preteklega stoletja. Vpliv te zablode je nam vsem v odvratnem spominu, kar je rodilo dovolj vzroka, da se je sodobna arhitektura v svojem postanku kategorično odpovedala vsakemu dekorju. Toda ne da bi smatrala dekor v svoji plemeniti, umetniško dovršeni zasnovi za nepotreben in škodljiv, temveč ker je kot dediščina preteklega stoletja enako plevelu prerasel vso arhitekturo in jo pretil popolnoma ugonobiti.

Potreben bi bil oddih, odmor ,da bi se človeštvo sprostilo vse tradicije, da bi bila koncentracija duha mogoča v miru in čistem ozračju. Le tako bi bilo mogoče spoznati svoj čas in njega odnošaje do sodobnega človeka. Toda topot se je vršil proces razvoja novega sloga pospešeno, s programi in manifesti, logično premišljen in tendenciozno usmerjen, pusteč duševno občutje popolnoma ob strani. Nova arhitektura se ni rodila kot odsev globokega doživetja notranjosti, temveč kot produkt razumnih razmotrivanj, izraženih v matematičnih formulah, kot hotenje po nečem novem, ki ne sme v nobeni potezi spominjati arhitekture polpretekle dobe.

Oznanjena harmonija fasad v razmerju odprtin do celotne stene, brzeči promet posnemajoča horicontalna delitev, principialna brezstrešnost in drugi standardizirani členi so bili dobro uporabljiva krinka, za katero se je enako kubističnemu slikarstvu skrivalo le neznanje in umetniška sterilnost. Bila je pesem, ki je kot novotarija v svoji disonanci k ostali sliki mesta zbujala pozornost, večkrat slišana in v strnjenih vrstah se porajajoča je postala dolgočasna in zoperna. Bila je kot zdravilo potrebno in koristno, ki postane brezpredmetno, ko je učinek dosežen.

Seznam upodabljajočih členov te arhitekture je bil skromen, ki uporabljen na temeljnem liku kocke ni dopuščal zaradi ozkega okvira individualnejšega razmaha. V pretežni večini so bile stavbe osobito v strnjenem sistemu podobne druga drugi, s svojo gladko steno in vrstami dolgih oken se niso mogle preriti do resnično umetniške koncepcije, ker jim je manjkala poudarjena individualna nota, ki je žig vsake umetnine. Tu je iskati tudi vzroka, zakaj se je ta način arhitektonskega podajanja tako hitro udomačil pri vseh v stavbarstvu sodelujočih. Koncepcija fasade ni zahtevala nikakega globljega znanja in razumevanja, vsakdo je napravil, kakor je naneslo: čim večja anarhija je vladala v takem delu, tem bolj upravičeno in moderno se jim je dozdevalo.

Standardizacija tu ni mogla opraviti sice- svoje vsesplošne poslanice, ker služi v detajlu vsaka stavba drugemu namenu, je dom čisto drugih ljudi, ki imajo prav posebne zahtevke. Po stanovanjskih hišah prebijemo več kakor polovico življenja, zato stanovanje ne sme biti enako hotelu ali spalnemu vozu, kjer se počutimo dobro le kratek čas.

Ugovor, da se morajo vse podrobnosti podvreči celoti, da so stavbe le členi v nepregledni verigi velikega mesta, katerega uravnava mogočni promet, ne more držati. Cesta in stavba sta dva ločena pojma, prvi išče tehniške, drugi umetniške dovršenosti; osobito važnejše in one na poudarjenejših mestih zahtevajo zavoljo svojega bistva pomembnejšo rešitev.

Tu mora spet zanihati danes mirujoči dekorativni moment s svoje mrtve točke. Ne z ornamenti, balustri, stebriči, kapiteli, profili in drugo šaro, s katero se je lepotičila tisočletja trajajoča klasična doba in ki je morala s tehničnim in socialnim stoletjem doživeti svoj pogin.

Danes gojiti to davno zamrlo kulturo pomeni le sanjariti o davno minilih časih, jih na videz priklicavati v realno življenje, ki se je od onih dni tako zelo izpremenilo v vseh svojih temeljih in odnošajih, da jim ves napor zanje vnetih arhitektov ne bo vrnil niti sekunde živega diha. Danes graditi palače, mostove ali mobiljar po načinu renesančnega, baročnega ali sličnega sloga, pomeni obleči se v nošo onih dni, natakniti si lasuljo in pripasati tanek meček, pa jo ubrati v šelenburgovo ulico na promenado. Kako bi bilo srečanje tako visoko kulturnega gospoda s prvim varnostnim organom pred pošto, ne vem, vem pa, da to ni tendenciozna primera, nego logična vzporednica, vsakomur jasna, ki se hoče le malo poglobiti v resnost stavljenega problema. Vse arhitektonske rešitve v teh smereh so v zagatni ulici, iz katere je mogoča le pot nazaj, na veliko cesto XX. stoletja.

Vsakdanje naloge našega življenja nam narekujejo nešteto rešitev, le najti jih je treba z veliko umetniško silo obdelati in prilagoditi posameznim primerom, da morejo poudariti bistvo predmetne stavbe.

Zablode, ki so nastopale ob snovanju novega sloga, so bile le spremljajoč pojav. Vsaka novo nastopajoča struja se oprijemlje vseh mogočih nazorov, ki gredo vsak svojo pot v različnih smereh. Vse je le poizkus, tipanje v nepoznano bodočnost, da se slednjič ob spoznanju zgrešeno prehojenega pota strnejo misli, ki so hote ali po naključju zadele v živo iskanemu problemu, našle njegovo rešitev in izoblikovale nov lepotni ideal. Da bo ta nosil pečat svoje dobe, je iskrena resnica; industrializacija mu bo dala svojo osnovno potezo v ravni črti in gladki ploskvi.

Toda človek ni samo stroj dela., brezpomembna številka v vrvežu deročega življenja, je individualnost, ki ima svoje pravice, katerih ni mogoče zanikati, še manj pa uničiti. In prav ta individualnost bo izpregovorila, ko se spet le malo zave svoje upravičenosti, ki ji je bila odvzeta pri prvem navalu proklamirane nove umetnosti. Individualna moč snujočega umetnika — arhitekta se pokaže in pride do izraza v vsem njegovem delu, najjasneje in vsem vidno pa prav v zunanjosti stavbe. Grupacija stavbnih teles, popolnoma gladkih oblik, povezanih v interesantne skupine, bo tvorila ogrodje novemu individualnemu izražanju. Dekorativni moment bo obogatival grupirane mase le z dvema dekorativnima elementoma: z napisi in figuralnimi liki, ki se bodo dopolnjevali v namenu. služiti nazornejšemu rešenju stavljene naloge. Tehnična veda in umetnost si bosta podajali roke bolj kakor kdaj poprej in bosta v močnih kontrastih oživljali velike, gladke stene stavb. Dekorativni moment se bo posluževal likov visoke umetnosti, dosedanje tvorbe umetne obrti, ki so z ornamenti in drugimi klasičnimi členi obogatevale vsa dela arhitekture, si bodo morale pač najti drugo torišče, ker na sodobni zgradbi ni mesta za nje.

Inž. Herman Hus, arhitekt.

Žena v sodobnem svetu

Račun brez krčmarja

Do danes je na svetu vedno tako, da vsako nezgodo, vsako stisko, ki zadene celoto, narod, državo ali družbo, plačajo šibki in slabotni. Tako smo videli n. pr. v zadnji vojni, da je nekaterim donašala dobiček, a druge obdarovala s pohabljenimi udi. Prav razumljivo je, da je postal popularen izrek: »Lepo je, za domovino umirati, a še lepše je, za domovino dobavljati«. Tudi v današnji krizi največ trpe revnejši sloji ter vobče tisti, ki so že vedno bili bolj ali manj brezpravni v družbi, ki obstoja iz privilegiranih in neprivilegiranih članov. Med te poslednje spadajo tudi ženske. Danes, ko smo na svetu drug drugemu na poti, morajo ženske to občutiti v podvojeni meri. Gospodarstvo je v krizi, ljudje nimajo zaslužka, treba bo kaj storiti za odpravo brezposelnosti — ali kaj? Sredstvo je kar pri roki: vrzimo ženske iz služb, pa bo dovolj zaslužka za moške, pa še dobri stari časi se bodo povrnili. Kajti žena se bo spet vrnila v družino, k »domačemu ognjišču«, mož bo spet glavar družine, ki mu bo žena rodila kopico otrok — in danes zrahljana »celica države in družbe« bo spet utrjena in bo zavzela svoje staro mesto v družbi. Drugo vprašanje pa je, ali bo glavar dosti zaslužil, da bo družino tudi preživlja, ali se bo gospodarstvo naravnalo po družini. Zgodovina nam priča, da je bilo doslej obratno, da je bil prav razvoj gospodarstva gibalo in merilo za vse ostalo življenje. Današnji pojavi so najboljši dokaz za to trditev. Res je sicer, da skušajo fašisti zlasti v Nemčiji obrniti kolo časa nazaj, da z reakcionarnimi odredbami ustvarjajo srednjeveško razpoloženje, toda da so vse njihove remedure zelo malo vredne, najbolje priča dejstvo, da kljub temu brezposelnost katastrofalno narašča.

Zato zlasti me žene najodločneje odklanjamo, da bi se pri nas za vzgled postavljale nemške reforme, o kakršnih smo nedavno čitali v uvodniku »Slovenca« (1. t. m.). Tu pravi članka med drugim, da imajo v Nemčiji »jako socialen zakon«, moški da ima primerno zvišano plačo, žena pa izgubi službo, če se poročita. Mlada zakonca dobita 1.000 mark posojila, ki ga odplačujeta v obrokih, da si za silo uredita svoje gospodinjstvo in da premagata začetne težave. Baje, da se je ta način zelo dobro obnesel. Moški imajo pogum, da se poročijo, istočasno pa se postopoma izločuje vedno več žensk iz državnih služb, katerih mesta zasedajo moški — ustanovitelji novih družin.

Kako dobro se je obnesel ta način umetnega in prisilnega ustvarjanja družin, čitamo v istem listu ob neki drugi priliki pod naslovom Führer želi: Narodno socialistična stranka je zaradi vedno hujšega padanja rojstev v zadnjem času pričela z veliko propagando za sklepanje zakonov. Kako taka stvar »na povelje« izgleda, nam pove inserat v »Breslauer Neueste Nachrichten«: Moj Führer želi, da se poročim. Zato iščem protestantsko dekle, ki je čiste arijske krvi, plavolasa, vitka in bogata«. V nemških listih beremo lahko večkrat take vrste inserat, katerega cinizem priča, kako jalove so te vrste reforme v Nemčiji.

Kajti predpogoj za ustvaritev današnje družine je gmotna podlaga. Gotovo je edino etično, da se vežeta v zakon samo dva človeka, ki ju druži harmonija ljubezni, a res je tudi, da od same ljubezni ne moreta živeti ne zakonca, ne njuni otroci. Vemo pa, da ima danes velika večina mlajših moških po vsem svetu, tudi v Nemčiji, plačo, ki ne dosega eksistenčnega minima niti za eno osebo, kamoli za preživljanje žene in otrok. Pri oddaji služb ima v Nemčiji prednost moški, ki ima najmanj tri otroke. Morda dobi v državni službi tudi malo družinsko doklado, ki pa čisto gotovo ne zadošča za preživljanje enega otroka. Smešno pa je samo en trenutek misliti, da bi zasebni podjetnik vzel človeka zato v službo, ker ima najmanj 3 otroke in da mu bo za te otroke plačeval še doklade. Bistvo in smoter današnjega gospodarenja ali trgovanja je vendar dobiček, zato najame delodajalec tako delovno moč, ki mu vrže največ dobička, pa naj bo mošli ali ženska, poročen ali neporočen. Morda bo kdo ugovarjal, češ, da država lahko z zakonitimi ukrepi prisili delodajalca, koga naj sprejme v službo in pod kakšnimi pogoji. To se brez dvoma lahko zgodi, toda da se to tudi lahko izvede, mora vse državno in privatno gospodarstvo temeljiti na drugačni podlagi kakor Hitlerjeva Nemčija, katere Führer je povsem odvisen od monopolnega kapitala.

Sploh pa ne prenese nobeno gospodarstvo in nobeno delovno področje, da se na sposobnost in kvalifikacijo vobče ne polaga nobene važnosti. To uvidevajo polagoma tudi v Nemčiji, kjer sta za dosego službenega mesta merodajna politična pripadnost in spol. Ne samo, da se po privatnih službah otresajo tega načela bolj ali manj očitno, tudi v državnih službah uvidevajo naraščajoči kaos, kjer se to načelo točno izvaja. To spoznanje prihaja povsod v prilog ženski mdelovnim močem, kajti neizpodbitno je, da ima tudi ženska svoje specialne sposobnosti in lastnosti, ki so za gotova dela posebno prikladne. Današnja diferenciacija dela je tako mnogovrstna, da je nemogoče izločiti ženo kot delovno moč. Poleg tega je pa tudi potrebno, da žena sovpliva na potek javnega življenja in na gradnjo kulture, ki bi z izpopolnjujočim ženskim elementom samo pridobila.

Vendar so pa ti razlogi pri današnji borbi žen za njihove pozicije, zlasti za pravico do dela, povsem sekundarnega pomena, kajti poglavitno je danes pri večini ljudi eno samo: boj za obstanek. Vse razburjanje naših žen spričo nekaterih izjav v Narodni skupščini je utemeljeno v prvi vrsti v bojazni za izgubo zaslužka. Vsi poskusi, demontirati možnost in pravico žen do poklicnega dela, se bodo razblinili ob enostavni resnici, da mora tudi ženska živeti, da potrebuje za svoj obstoj prav tistih sredstev kakor moški. Naj se še toliko govori, da naj se ženske pomože, da najdejo v zakonu preskrbo, nam vendar vsakdanji primeri kažejo, da ta melodija iz preteklosti ni prikladna današnjim časom. Danes se bodo matere zaman trudile, da bi našle ženine svojim hčeram brez dot, pa naj si jih vodijo po vseh plesih in se poslužujejo vseh sramotnih trikov, ki so bili nekdaj pri takem lovu v navadi. To pa iz enostavnega razloga, ki sem ga že zgoraj omenila: danes imajo tudi moški tako majhne dohodke, da komaj zadostujejo za skromno življenje enemu človeku.

Tudi poskusi s posojilom novoporočencem kakor to uvajajo v Nemčiji, se čisto gotovo ne bodo obnesli. Ali je pri današnjih razmerah sploh mogoče svetovati, naj se človek ženi na dolg? Res, lepa zakonska sreča čaka ženo ob zadolženem ognjišču! Kaj pa, če pridejo otroci, takrat se bo treba znova zadolžiti, ali pa čakati na premije za otroke po Mussolinijevem vzorcu. Potem naj pa otrok nekaj sto lir je vse življenje.

Lahko trdimo, da je večina mlajših zakonov sklenjena na podlagi obojestranskega zaslužka, ki komaj skupno predstavlja eksistenčni minimum za družino, zlasti če so otroci. Samskim ženam pa pomeni služba eksistenco, katere jim današnji zakon ne more dati. Zato se temeljito motijo vsi tisti, ki mislijo, da se bosta brezposelnost in družinska kriza rešili z izločitvijo žen iz služb, kajti prezrli so dejstvo, da se zlo nikdar ne ozdravi z odpravo **posledic,** če **vzroki** zla ostanejo nedotaknjeni.

Snuje se vsedržavna organizacija tehnikov

Diplomirani gradbeni, strojni, šumarski, brodarski, geodetski, tekstilni in elektrotehniki, ki so absolventi tehniških srednjih šol v državi, organizirajo svoje vrste. Akcija za ustanovitev vsedržavne, močne stanovske matice, ki jo je pričela ljubljanska Organizacija diplomiranih tehnikov z Beograjčani, Sarajevčani in Splitčani stoji pred ustanovnim občnim zborom, ki bo v Ljubljani. Pravila bodo vložena osebno po predsedniku v Beogradu in vložena je tudi prošnja za polovično vožnjo.

Po pravilu: Vsak za svoje, vsi za vse, so pričeli tudi tehniki, ki jih je po vsej domovini nad 2000. Njihova vsedržavna organizacija bo v korist njim samim, industrijskim podjetjem in vsem gospodarskim tehniškim ustanovam, ki bodo v domačih strokovnjakih našle možnost kvalitativnega dviga svojih produktov. Želeti bi bilo le, da bi naša tehniška podjetja pri zaposlovanju tehniškega osobja ne šla mimo strokovnih tehniških organizacij, ki vodijo točno evidenco zmožnih in potrebnih reflektantov. Zaposlovanje preko tet in stricev naj bi v dobi organiziranega in urejenega življenja odpadlo vsaj pri čisto strokovnih namestitvah.

Organizaciji diplomiranih tehnikov želimo uspeha pri organiziranju stanu tehnikov; želimo, da bi kmalu videli delegate iz Beograda, Splita in Sarajeva z ljubljanskimi pri definitivnem ustanavljanju dobre, čvrste organizacije.

Priprave za veliko razstavo litografije

Letos bo minilo sto let, kar je umrl izumitelj lepe litografske umetnosti, Alojz Senefelder. Rodil se je v Pragi. Litografijo je izumil l. 1796. v Monakovem. V počastitev 100letnice njegove smrti priredi ljubljanski grafični prosvetni krožek *Senefelderjevo proslavo.*

Razstava litografskih del bo odprta v dvorani OUZD na Miklošičevi cesti od sobote 17. t. m. do ponedeljka 19. t. m., torej tri dni, na kar našo javnost že danes opozarjamo. Razstava bo vsestransko pestra in zanimiva, ker bo nudila vse, kar spada v to umetniško grafično panogo. Je široko zasnovana in bo prikazala sodobno litografijo pa tudi njen zgodovinski razvoj vse od njenih početkov. Pri nas je bila uvedena litografija že pred l. 1835.; tedaj je izšel sematizem ljubljanske gubernije, ki jo navaja kot obstoječo grafično umetnost.

Nadalje bo na razstavi nazorno prikazan tudi tehnični proces litografije. Tu bodo kamni in ročna stiskalnica v pogonu, nadalje bo nazorno krikazana barvna skala na originalnih strojnih ploščah. Najmodernejši postopek litografije je danes foto-lito. Ta panoga bo prikazana z vzorci velikih formatov. Razstavljeni bodo dalje vzorni plakati inozemskih litografij in pa vzorna zbirka naših domačih litografskih produktov. *Po zaključku razstave 20. t. m. bo prirejen Senefelderjev prosvetni večer v Delavski zbornici s pestrim programom. Tudi na to prireditev opozarja in vabi našo javnost k obilnemu posetu — Grafični prosvetni krožek v Ljubljani.*

Naznanjamo žalostno vest, da je naša srčnoljubljena sestra, gospodična

Mary Schlehan

v nedeljo, dne 11. t. m. po dolgem in mučnem trpljenju, previdena s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage pokojnice bo v ponedeljek, dne 12. marca 1934 ob 5. uri popoldne iz hiše žalosti na Starem trgu št. 21, na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, 11. marca 1934.

ŽALUJOČI OSTALI

Občina Ljubljana Mestni pogrebni zavod

V globoki žalosti naznanjamo, da je naša preljuba žena in nepozabna mati in babica, gospa

Renčelj Katarina

v nedeljo, dne 11. t. m. po kratki, mučni bolezni mirno preminula.

Pogreb blage pokojnice bo v torek, dne 13. t. m. ob 5. uri popoldne iz tukajšnje državne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 11. marca 1934.

ŽALUJOČI OSTALI.

Mestni pogrebni zavod Občina Ljubljana

Kapital

Beseda 1 Din, davek 2 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Vrednostne papirje kupuje in pregled žrebanj vrši Slovenska banka v Ljubljani, Krekov trg 10 in Aleksandrova cesta 4/II (palača Viktorija). 8079-16

Sobo odda

Beseda 50 par, davek 2 Din za šifro ali dajanje naslova 3 Din Najmanjši znesek 12 Din.

Gdč., gospoda ali dva dijaka poceni sprejmem v lepo sobo s posebnim vhodom, na željo tudi s hrano. Naslov pove oglasni oddelek »Jutra«. 7286-23

Razno

Beseda 1 Din, davek 2 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Mesarski in prekajevalski pomočnik tudi sekač, išče službo. — Nastopi lahko že 15. marca. Naslov pove podružnica »Jutra« v Celju. 7980-2

Telefon 2059

Premog Karbopakete drva in koks nudi

POGAČNIK

Bohoričeva ulica 5.

Prodam po zelo ugodnih cenah

svetilke za hodnik, kopalnico, kuhinjo, slike (akt študije), preprogo 2 krat 3, Singer elektr. šivalni stroj, porcelan, srebrni jedilni pribor, dve garderobne omare, divan, toaletno mizo, kuhinjsko kredenco, kovčeg-gramofon, plošče, angleške Tauchnitz knjige, umetnine itd. Eventuelno tudi deljeno

hrastovo jedilnico miza, dva bufeja, servirna miza, vitrina, dva fotelja, 6 tapec. stolov,

damska spalnica krem brušen lak, postelja, dve nočne omare, garderoba, omara za perilo, miza, psiha, divan, fotelj, dva tapec. stola, zavese itd. Ogled med 4. in 6. popoldne. M. Š., Gorupova 4/I., levo. 8227-6

Urejuje Davorin Raviljen. Izdaja za konzorcij »Jutra« Adolf Ribnikar. Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Franc Jezersek. Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. Vsi v Ljubljani.